

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
KRIMINĀLTIESISKO ZINĀTŅU KATEDRA

**KONTRABANDAS KRIMINĀLTIESISKIE
ASPEKTI**

BAKALaura DARBS

Autore: **Linda Romanova**

Studenta apliecības nr.: lr09137

Darba vadītāja: Dr.iur. prof. Valentija Liholaja

RĪGA, 2013

ANOTĀCIJA

Darba mērķis- izpētīt kontrabandas vēsturi, tās krimināltiesisko regulējumu, nepilnības un rast priekšlikumus kontrabandas noziedzīgo nodarījumu skaita samazināšanai.

Īstenojot mērķi, analizēts Krimināllikums, kurš regulē un nosaka, kāds soda mērs pienākas personai, kura paveikusi noziedzīgu nodarījumu, kas kvalificējams kā kontrabanda, kā arī likums „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”, kurā atrodami skaidrojumi Krimināllikumā nedefinētiem jēdzieniem. Aplūkota juridiski zinātniskā literatūra, kā arī tiesu prakse.

Autore izvirza savus priekšlikumus, kā samazināt kontrabandas plūsmu pāri muitas robežai.

Atslēgvārdi: kontrabanda, preces un citas vērtības, muita, noziedzīgs nodarījums.

ANNOTATION

The goal of this paper is to explore the history of smuggling, its criminal law framework, legal gaps, and to seek proposals for reducing the number of crime linked to smuggling.

The Criminal law that regulates and defines what punishment should be applied to a person who has committed a criminal offence classified as smuggling in contraband, as well as the law „On the Procedures for the Coming into Force and Application of the Criminal law”, where interpretation of undefined legal concepts in Criminal Law can be found, was analyzed while implementing this objective. Law scientific literature on legal issues and case law has been examined.

The author of the paper puts forward her proposals for reducing the flow of contraband across the customs border.

Key words: smuggling, goods and other values, customs, a criminal offence.

Satura rādītājs

ANOTĀCIJA.....	2.lpp
ANNOTATION.....	3.lpp
IEVADS.....	5.lpp
1. KONTRABANDAS JĒDZIENS, TĀ VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA	7.lpp
2. KONTRABANDAS KRIMINĀLTIESISKAIS RAKSTUROJUMS	19.lpp
2.1. Kontrabandas sastāva analīze.....	19.lpp
2.1.1. Objekts, priekšmets un objektīvā puse.....	19.lpp
2.1.2. Subjekts un subjektīvā puse.....	24.lpp
2.2. Kontrabandas kvalificējošās pazīmes.....	26.lpp
2.3. Krimināllikuma 190.panta nošķiršana no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201. ¹² . panta.....	33.lpp
3. KONTRABANDA CITĀS VALSTĪS.....	37.lpp
KOPSAVILKUMS.....	42.lpp
IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS.....	43.lpp
PIELIKUMS.....	46.lpp

IEVADS

Mūsdienās, kad valsts ekonomiskā situācija vēl joprojām nav stabila un vairākums iedzīvotāju dzīvo ar iztikas minimumu, cilvēki nereti cenšas atrast kādu lētāku un sev izdevīgāku veidu, kā iegādāties dažādas preces. Izmantojot šo situāciju, ir personas, kas uz tādu cilvēku rēķina grib nelegāli iedzīvoties un nopelnīt, un viens no veidiem, kā to izdarīt, ir kontrabanda.

Kā darba autore veiktā aptauja liecina, tad 74% aptaujāto ir iegādājušies kontrabandas preces un 50% atbalsta kontrabandas preču tirdzniecību, bet 62% no aptaujātajiem respondentiem zina, kur var iegādāties kontrabandas preces. Tikai 6% aptaujāto respondentu apgalvo, ka nezina, kur iegādāties kontrabandas preces, bet 32% par to, kur var iegādāties nelegālās preces nav interesējušies, tomēr, ja paaugstinātu, tad visticamāk arī uzzinātu, kur to var izdarīt.

Drūma statistika atspoguļojas arī jautājumos par sankcijām, kas paredzētas par kontrabandu. Jautājot respondentiem, vai tie ir zinoši par soda mēriem, kādi tiek piemēroti par kontrabandu, var secināt, ka 28,% ir zinoši, 48% nav zinoši, bet 24% tas vispārībā pat neinteresē. Savukārt uz jautājumu, vai pēc aptaujāto domām Latvijas likumos paredzētie soda mēri ir pietiekoši stingri, 18% atbild apstiprinoši, 6% domā, ka tie ir pārāk stingri, 28% uzskata, ka tie tomēr varētu būt bargāki, bet 48% aptaujāto nav viedokļa šajā jautājumā.¹

Kā jau visiem zināms, ar 2014.gada 1.janvāri Latvijā ienāks eiro valūta un iedzīvotāji baidās, ka līdz ar to visā valstī sāksies cenu kāpums, kas vēl jo vairāk cilvēkos izraisīs vēlmi taupīt. Kā aptauja liecina, tad 64% ir pārliecināti, ka pēc eiro ieviešanas pieprasījums pēc kontrabandas pieaugs vēl vairāk nekā šobrīd.² Līdz ar to ir jau laicīgi jāsāk domāt, kā to visu vērst par labu un kā nevis palielināt, bet samazināt kontrabandas problēmu Latvijā.

Šajā darbā autore vēlas noskaidrot kā izpaužas kontrabanda, kādas ir pieprasītākās kontrabandas lietas un vērtības, apskatīt kontrabandas krimināltiesisko raksturojumu, kā arī izpētīt, kā šī problēma izpaužas citās valstīs.

Rakstot darbu, autore izvirzīja šādu **mērķi**:

- Izpētīt kontrabandas attīstības vēsturi Latvijā;
- Izpētīt kontrabandas sastāvu, to izanalizēt;
- Izpētīt, kā Krimināllikuma 190.pants atšķiras no Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹² panta.

---

¹ Pielikums Nr.1.

² Turpat.

- Izpētīt kontrabandas problemātiku arī citās valstīs;
- Sniegt priekšlikumus kontrabandas apkarošanai Latvijā.

Lai sasniegtu izvirzīto mērķi, veicami šādi **uzdevumi**:

- Izpētīt literatūru un normatīvo aktu regulējumu par kontrabandu;
- Atlasīt informāciju par kontrabandas vēsturi, krimināltiesisko sastāvu, kā arī kontrabandas problēmām citās valstīs;
- Ieskatīties tiesu praksē un darbā ietvert dažus tiesas spriedumus.
- Aptaujas veikšana;
- Salīdzinošās analīzes veikšana;

Lai izpildītu uzdevumus un sasniegtu mērķus, izmantotas **teorētiskās izpētes metodes**:

- Vēsturiskā metode – analizēta tiesību normu attīstība sākot ar 1903.gadu;
- Salīdzinošā metode – pētīti kaimiņvalstu tiesību akti saistībā ar kontrabandu;
- Analītiskā un loģiskā metode – lai veiktu kontrabandas jautājumu vispusīgu analīzi un izdarītu ar to saistītos secinājumus.

Darba izpētes objekts: kontrabandas krimināltiesisko aspektu izpēte.

Darba struktūra: darbs sastāv no anotācijām, ievada, 3 nodaļām, 5 apakšnodaļām un kopsavilkuma.

Galvenā studētā literatūra un juridiskie akti: Krimināllikums, likums „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”, Muitas likums, Latvijas Republikas valsts robežas likums, Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums, Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums.

1.KONTRABANDAS JĒDZIENS, TĀ VĒSTURISKĀ ATTĪSTĪBA

Likumdevējs Krimināllikuma³ (turpmāk arī KL) 190.pantā ir noteicis, ka kontrabanda ir muitošanai pakļauto preču vai citu vērtību ieviešana Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešana no tās, apejot muitas kontroli vai noslēpjot tās no šādas kontroles, vai nedeklarējot, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā.

Mūsdienās Krimināllikumā atbildība par kontrabandu ir paredzēta 190. un 190.¹ pantā. 190. panta pirmā daļa klasificējama kā mazāk smags noziegums, otrā daļa kā smags noziegums un trešā daļa kā sevišķi smags noziegums, savukārt 190.¹ panta pirmā daļa klasificējama kā smags noziegums, bet otrā un trešā daļa kā sevišķi smags noziegums. Bet, pirms sākt ar kontrabandu saistīto jautājumu iztīrījumu, sākumā jāielūkojas tās vēsturiskajā attīstībā.

1903.gada Sodu likumos kontrabandai nav savas atsevišķas nodaļas vai panta, kurā būtu definēts tās jēdziens, skaidrots kā izpaužas noziedzīgais nodarījums vai arī konkrēts soda mērs, kurš tiktu piemērots par šo noziedzīgo nodarījumu. Uz kontrabandu 1903.gada Sodu likumos vispārīgi ir attiecināti pieci panti, no kuriem četros tā ir minēta pantu piezīmēs, piemēram, „Šās pirmās nodaļas noteikumi piemērojami arī noziedzīgiem nodarījumiem, kas paredzēti noteikumos par sodiem kontrabandas lietās.”⁴ Tikai 279.pantā, kas paredz sodu personai, kas piedalījusies bandā, kura sastādījusies dažādu noziedzīgo nodarījumu veikšanai, kontrabanda tiek iekļauta kā panta punkts, kas arī liekas samērā mazsvarīgi. Pēc tā visa varētu secināt, ka šajā laikā kontrabanda nav tik būtiska problēma kā mūsdienās. Arī 1933.gada Sodu likumā kontrabanda ir minēta tikai 243.pantā, kurš ir gandrīz analogs 1903.gada Sodu likumu 279.pantam. Tomēr uzmanību piesaista šajos likumos ik pa laikam pieminētais 1910.gada Muitas nolikums. To aplūkojot, uzreiz kļūst skaidrs, ka iepriekšējie secinājumi ir aplami, jo šajā nolikumā kontrabanda ir sīki un smalki iztīrāta vairāk nekā trīsdesmit pantos, no kuriem var gūt daudz labāku priekšstatu par šo noziedzīgo nodarījumu, nekā no 1903.gada Sodu likumiem un 1933.gada Sodu likuma.

1910.gada Muitas nolikums sniedz detalizētu ieskatu par to, kā 20.gadsimta pirmajā pusē izpaudās kontrabandas pārkāpumi, ko tieši šajā laikā saprata ar jēdzienu kontrabanda, kā arī, kādus sodus piemēroja personām, kuras nodarbojās ar kontrabandu. 1045.pantā tiek uzskaitītas

³ Krimināllikums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=88966> [aplūkots 2013.gada 15.decembrī]

⁴ 1903.gada 22.marta Sodu likumi. Tulkojums ar paskaidrojumiem un ar motīviem par Latvijas valdības laikā izdotiem grozījumiem. Trešais izdevums. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1930, 7.lpp.

darbības, kuras tiek uzskatītas par kontrabandu:., 1) tādu preču ievešana no ārzemēm ārpus muitas iestādēm vai kaut arī caur tām, bet slēpjot no muitas kontroles: a) kuras ir ārzemju preces un aizliegtas ievešanai, vai atļautas ievešanai apliekot ar muitu, vai pielaistas pārvešanai pār robežu tranzītā bez muitas samaksas, un b) kuras cēlušās Latvijā un pielaistas izvešanai uz ārzemēm atmaksājot muitas nodevas, kas samaksātas par to izgatavošanai izlietotiem materiāliem, vai atļautas izvešanai atmaksājot akcīzes nodevu un citas maksas; 2) izvešanai aizliegtu vai apliekot ar muitu atļautu Latvijas preču izvešana vai mēģinājums izvest uz ārzemēm ārpus muitas iestādēm vai kaut arī caur tām, bet slēpjot no muitas kontroles; 3) tādu preču ievešana iekšējā tirgū: a) kuras ienākušas muitnīcās kā ievešanai aizliegtas un ir pielaistas izvest atpakaļ uz ārzemēm, bet nav izvestas no valsts robežām, un b) kuras aizliegtas vai atļautas ievešanai samaksājot muitu, bet ir saņemtas, vienojoties ar amatpersonām, pretlikumīgi, nesamaksājot muitu vai samaksājot to mazākā apmērā nekā pienācies.”⁵ Tālākajos nolikuma pantos tiek atrunāti par kontrabandu uzliekamie sodi, kuri izpaužas kā kontrabandas preču un pārvadāšanas līdzekļu atņemšana, kā naudas sodi, sevišķos gadījumos kā izraidīšana divdesmit piecu kilometru attālumā no sauszemes un jūras robežas uz laiku no viena gada līdz pieciem gadiem un kā cietums vai pārmācības nams. Interesants liekas Muitas nolikuma 1050.pantā atrunātais soda noteikšanas veids, ja nav iespējama trauka tilpuma noteikšana, respektīvi:., Kad tiek sadauzīts trauks, kurā bijuši aizturēti kontrabandas dzērieni, pēdējo daudzums noteicams pēc trauka tilpuma, piemērīgi tā palikušajām un muitnīcā nogādātajām atliekām. Ja tāda noteikšana izrādās neiespējama, tad no katra pārnēsēja piedzenama, pēc valsts pārdošanas cenas, četrdesmit gradu stipra vīna un pieckārtīgas muitas vērtība par piecām pudelēm, no jājuša pārdevēja - par divdesmit pudelēm, no vienzirga pajūgā braukuša - par piecdesmit, no divzirgu - par simts un no trīszirgu - par simts piecdesmit pudelēm.”⁶

Vēl Muitas nolikumā atrunāti gadījumi, kuri paredz kontrabandas pārvadāšanas līdzekļu atņemšanu, izklāstīti veidi, kā jāaprēķina naudas soda apmērs, piemēram - par ievešanai aizliegtām precēm piemēro sodu šo preču trīskārtīgas vērtības apmērā, un kādos gadījumos naudas sodu var aizstāt ar arestu. Tāpat uzskaitītas arī pazīmes, pēc kurām var noteikt personas, kuras ir atbildīgas par kontrabandu, piemēram - gadījumā, ja kontrabandas preces atrastas tirdzniecības vai rūpniecības iestādēs, tad šo iestāžu saimnieks arī atzīstams kā atbildīgā persona.

---

⁵ Ehlerss H., Jakobi P., Lauva J., Mincs P. 1933.gada 24.aprīļa Soda likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī alfabētisko un citiem rādītājiem. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1934, 272.lpp.

⁶ Turpat. 274.lpp.

Laikā, kad Latvijā ienāca Padomju Sociālistisko Republiku Savienība (turpmāk-PSRS), tā mūsu valstī ieviesa arī savus likumus. Viens no šādiem likumdošanas aktiem bija 1926.gadā izdots Krievijas Padomju Federatīvās Sociālistiskās Republikas kriminālkodekss⁷ (turpmāk-KPFSR KK). Arī šajā laikā kontrabanda tika uzskatīta par būtisku problēmu.

Ārējās tirdzniecības monopola politisko un ekonomisko nozīmi ārkārtīgi spilgti izteicis biedrs Staļins 1927.gadā sarunā ar pirmo Amerikas strādnieku delegāciju. Viņš norādīja, ka „ārējās tirdzniecības monopols ir viens no nesatricināmiem Padomju valdības platformas pamatiem”

Visādus apdraudējumus, kas saistīti ar mēģinājumiem pārkāpt ārējās tirdzniecības monopolu, padomju kriminālkodeksi uzskatīja kā sevišķi bīstamus noziegumus, kas ietverti sadaļā par valsts noziegumiem.

Pie šādiem noziegumiem piederēja vispirms kontrabanda, kas bija paredzēta divējādā veidā: vienkārša kontrabanda (KPFSR KK 83.pants.) un kvalificēta kontrabanda (KPFSR KK 59.⁹ pants.)

Kontrabandas objektīvās pazīmes izpaužas kaut kādu kravu (preču, vērtību un citu priekšmetu) pārvietošanā pār robežu, noslēpjot tās muitas kontrolei. Pārvietošana nozīmē tiklab preču pārvešanu pār robežu, kā to pārvešanu ar transporta līdzekļiem. Priekšmetu pārvietošanu var izdarīt kā pār sauszemes un jūras robežu, tā arī pār gaisa robežu.

Kontrabandas sastāvam nav svarīgi, kādus priekšmetus, vērtības vai preces pārvieto pār robežu. Kontrabandas priekšmets var būt preces, ko pieļauj brīvā apgrozībā PSR Savienībā. Kontrabandas izveduma priekšmets var būt arī tādas preces, kuru apgrozība PSR Savienībā ierobežota vai vispār aizliegta.⁸

PSRS Muitas kodekss pieskaitīja kontrabandai arī šādus nodarījumus: tādas kravas glabāšanu un pārvietošanu, kura pārvesta pār robežu, noslēpjot muitas kontrolei; tādas kravas tālākdošanu pret samaksu bez attiecīgas atļaujas, kura no ārzemēm ievesta bez muitas, kā arī ar muitas samaksu, bet bez pārdošanas tiesībām; tādas kravas izvešanu ārpus noteikta rajona, neievērojot šādai rīcībai izdotos noteikumus, kuras ievēšana attiecīgajā rajonā ir noteikta bez muitas vai ar pazeminātu muitu; visāda veida ārzemju kravas, ārzemju valūtas un tanī izrakstītu maksājuma dokumentu glabāšanu 50 kilometru platā pierobežas joslā, ja šo priekšmetu glabātājs

---

⁷ Вышинская З., Меньшагин В., Трайнин А. Уголовный кодекс РСФСР. Комментарий. Под редакцией и с предисловием председателя Верховного суда СССР И.Т. Голякова. Москва: Юридическое издательство НКЮ СССР, 1946.

⁸ Меңшагин В., Вишнска З. Padomju krimināltiesības. Rīga: Latvijas valsts izdevniecība, 1952, 186.-187.lpp.

vai īpašnieks nepierādīs, ka tos likumīgi saņēmis; valūtas un fondu vērtību u.c. nelikumīgu izvešanu uz ārzemēm, ievēšanu no ārzemēm, pārsūtīšanu un pārvešanu uz ārzemēm vai no ārzemēm.

No subjektīvās puses kontrabanda prasīja tikai ar nodomu izdarītu darbību. Tas vienādā mērā attiecās uz visiem nodarījumiem, ko aptver kontrabandas jēdziens.

Kontrabandas subjekts var būt kā privātpersonas, tā arī amatpersonas, starp citu, muitas iestāžu amatpersonas, kas izmanto savu dienesta stāvokli kontrabandas izdarīšanai.⁹

Kā jau iepriekš tika minēts, KPFSR KK kontrabanda dalījās divās kategorijās- vienkāršā kontrabanda un kvalificētā kontrabanda.

Vienkāršā kontrabanda ir kontrabanda bez PSRS Muitas kodeksa 166.pantā uzskaitītajiem kvalificējošiem apstākļiem. Par pirmoreiz izdarītu vienkāršu kontrabandu (KPFSR KK 83.panta pirmā daļa) ir noteikta kontrabandas preču konfiskācija un naudas sods kontrabandas priekšmetu vērtības apmērā; šo naudas sodu uzliek administratīvā kārtībā, pamatojoties uz PSRS Muitas kodeksa 167. un 168.pantu. Vienkārša kontrabanda, kas izdarīta atkārtoti (KPFSR KK 83.panta otrā daļa), sodāma - bez kontrabandas preču konfiskācijas un naudas soda - vēl ar izraidīšanu administratīvā kārtībā.

PSRS Muitas kodeksa 168.pants paredzēja arī kontrabandu, ko izdara pasažieris, kurš pāriet robežu, un kas atklāta muitas pārbaudē. Par šo kontrabandas veidu noteikta tikai kontrabandas preču konfiskācija bez naudas soda.

Par kvalificētu atzīstama kontrabanda, kuru papildina PSRS Muitas kodeksa 166.pantā norādītās pazīmes.

Sistematizējot dažādos kvalificētās kontrabandas veidus, kas uzskaitīti PSRS Muitas kodeksā, jākonstatē trīs kvalificētās kontrabandas pamatveidi: a) attiecībā uz priekšmetu, b) attiecībā uz darbības veidu un c) attiecībā uz subjektu.

a) Kontrabanda, kas kvalificēta pēc priekšmeta.

Šim kontrabandas veidam pieskaitāma sprāgstvielu, ieroču, militāru piederumu, gaisa kuģu, telegrāfa un radiotelegrāfa mantu kontrabanda. Apskatāmajam kvalificētās kontrabandas veidam pieskaitāma arī valūtas un fondu vērtību kontrabanda un anulētu vērtspapīru izvešana.

b) Kontrabanda, kas kvalificēta pēc darbības veida.

---

⁹ Krimināltiesības. Sevišķā daļa. I.T.Goļakova vispārīgā redakcijā. Rīga: Latvijas valsts izdevniecība, 1947, 135.-136.lpp.

Šim kontrabandas veidam pieskaitāma kontrabanda, ko izdara ar šim nolūkam paredzētiem pārvadāšanas līdzekļiem, kā arī kontrabandas kravas slēpšana telpās, kas specialī iekārtotas tās slēpšanai. Specialī kontrabandas transporta līdzekļi, kā arī īpašas telpas kontrabandas preču glabāšanai parasti liecina, ka pār valsts robežu nelikumīgi pārvieto ievērojamu daudzumu kravas, un šīs pazīmes padara kontrabandu sevišķi bīstamu. Šim kvalificētās kontrabandas veidam jāpieskaita arī kontrabanda, kas saistīta ar muitas dokumentu viltošanu vai ar kravas slēpšanu ar dokumentiem, kas attiecas uz citu kravu. Jāņem vērā, ka kontrabanda, kas savienota ar viltojumu, nerada kontrabandas un viltošanas reālu kopību, bet sastāda tikai vienu noziegumu - kvalificētu kontrabandu.

Beidzot, kontrabandai, kas kvalificēta pēc darbības veida, jāpieskaita kontrabanda, kas izdarīta vairāk nekā divas reizes trijos gados, kā arī kontrabandas kravas glabāšana, pārvadāšana vai tirdzniecība ar to amata veidā, apzinoties, ka tā ir kontrabanda.

c) Kontrabanda, kas kvalificēta pēc subjekta.

Šim kontrabandas veidam pieskaitāma kontrabanda, ko izdarījusi amatpersona, kas tieši saistīta ar muitas darbību, kā arī amatpersona, kam bijusi iespēja izmantot kontrabandas nolūkos savu dienesta stāvokli.

Šinī gadījumā ir paredzēts īpatnējs amatnozieguma veids, ko izdara muitas iestādes darbinieks. Taču, ievērojot īpašos apstākļus (ārējās tirdzniecības monopola apdraudējumu), šī darbība no amatnozieguma pāraug valsts noziegumā. Tāpēc šādi noziegumi jākvalificē nevis saskaņā ar pantiem, kas atrodas nodaļā par amatnoziegumiem, bet kā kvalificēta kontrabanda.

Kvalificēta pēc subjekta ir arī kontrabanda, ko izdara bruņotas personas. Pie tam jāņem vērā, ka par kontrabandu, kas saistīta ar bruņotu pretestību robežu sardzes darbiniekiem, kriminālā atbildība iestājas tikai saskaņā ar vienu pantu, kas paredz kvalificētu kontrabandu, bet ne pēc noziegumu kopības (kontrabanda un pretošanās varas pārstāvjiem), jo pretošanās šeit jānovērtē kā viena no pazīmēm, kas kvalificē kontrabandu.

PSRS Muitas kodeksa 166.pants kvalificētai kontrabandai pieskaita arī piedalīšanos organizācijā, kas speciāli nodarbojas ar kontrabandu.¹⁰

Kvalificētā kontrabanda sodāma ar muitas pārvaldes izdarīto preču konfiskāciju un naudas soda uzlikšanu, ar brīvības atņemšanu uz laiku, ne mazāku par vienu gadu, ar visas mantas konfiskāciju vai tās daļu, bet sevišķi pastipriņošos apstākļos - paaugstinot sodu līdz augstākajam sociālās aizsardzības mēram - nošaušana ar īpašumu konfiskāciju.

---

¹⁰ Krimināltiesības. Sevišķā daļa. I.T.Goļakova vispārīgā redakcijā. Rīga: Latvijas valsts izdevniecība, 1947, 136.-138.lpp.

Kad KPFSR KK vairs nebija aktuāls, to nomainīja 1961.gada Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas kriminālkodekss¹¹ (turpmāk- LPSR KK), kurš Latvijā darbojās līdz pat 1999.gadam. Šajā kriminālkodeksā kontrabanda vēl joprojām tiek pieskaitīta pie valsts noziegumiem, bet iepriekšējo divu pantu vietā tiek izveidots viens - LPSR KK 73.pants. Šis kriminālkodekss vairs neizdala vienkāršo kontrabandu un kvalificēto kontrabandu. Arī pats pants sevī iekļauj vairāk informācijas par to, kas ir kontrabanda un kādas tieši darbības ir sodāmas. Iepriekšējā kriminālkodeksā sodāmās darbības bija uzskaitītas pārsvarā tikai komentāros.

LPSR KK 73.pants noteica kriminālatbildību par kontrabandu tikai gadījumos, ja bija viena vai vairākas pantā noteiktās pazīmes, proti, ja kontrabanda izdarīta: a) noslēpjot priekšmetus speciālās glabātavās; b) viltus ceļā, izmantojot muitas vai citus dokumentus; c) lielos apmēros; d) izdarījusi personu grupa, kas organizējusies, lai nodarbotos ar kontrabandu; e) izdarījusi amatpersona, izmantojot dienesta stāvokli; f) sprāgstvielu, narkotisku, stipri iedarbīgu un indīgu vielu, ieroču un uzkabes kontrabanda. Citos gadījumos par kontrabandu iestājas administratīvā atbildība saskaņā ar muitas kodeksa 100.pantu.

Kā prakse rāda, tad, mainoties laikiem un sadzīviskajām lietām, mainās arī notikumi un ieradumi mums apkārt. Tādēļ likumdevējs, izdodot jaunus tiesību aktus, izmaina tos un cenšas pielāgot attiecīgajai laika plūsmai un paradumiem. Arī šajā kriminālkodeksā pie kontrabandas bija nākuši klāt jauni apzīmējumi, piemēram, speciālā glabātava, liels apmērs, personu grupa. Arī pārējiem, jau zināmajiem apzīmējumiem, tiesību teorētiķi kriminālkodeksa komentāros ir devuši sīkāku aprakstu.

Par speciālām glabātavām atzīstamas slēptuves, kas ierīkotas tieši kontrabandas mērķim, kā arī attiecīgajā transporta līdzeklī tādām pašām nolūkam ierīkotas vai pielāgotas esošās konstrukcijas tilpnes vai priekšmeti, kas iepriekš izjaukti, samontēti u.tml. Tie var būt arī speciāli pielāgoti rūpniecības, saimniecības vai sadzīves priekšmeti, kuros grūti atklāt kontrabandas priekšmetu, apskatot tos no ārpuses (piemēram, jostā ieshūtas valūtas vērtības, čemodānā ierīkota apslēpta tilpne, kontrabandas nolūkā attiecīgi pielāgotas personiskās lietas - apģērba gabali, apavi).

Ja turpretīm kontrabandas priekšmets noslēpts transporta līdzeklī vai citos priekšmetos tādā veidā, ka gan izmantotas konstruktīvi vai dabiski radušās tukšās vietas, kas no ārpuses nav pamanāmas, bet vainīgais to nav speciāli iekārtojies vai pielāgojis kontrabandas priekšmetu noslēpšanai, nav kriminālsodāma kontrabandas sastāva.

---

¹¹ Latvijas PSR kriminālkodeksa komentāri. A.Niedres, J.Dzenīša Redakcijā. Rīga: Avots, 1982.

Ar kontrabandu, kas izdarīta viltus ceļā, izmantojot muitas vai citus dokumentus, jāsaprot tādas vainīgā darbības, kas izpaudušās apzināti viltotu vai nelikumīgā ceļā iegūtu dokumentu uzrādīšanā muitas kontrolei, lai gūtu pamatu preču vai citu vērtību pārvietošanai pāri valsts robežai (piemēram, vainīgais uzrāda dokumentus, ka tiek pārvietota no muitas kontroles atbrīvota krava, kaut gan īstenībā sagatavota krava, kuras ievēšana vai izvešana vispār aizliegta - ieroči, narkotiskas un indīgas vielas, valūtas vērtības u.c.).

Par muitas dokumentiem atzīstami dokumenti par precēm un citām vērtībām, ko attiecīgā kārtībā apliecinājusi muitas iestādes amatpersona (piemēram, muitas deklarācija, uzziņa par valūtas apmaiņu, valūtas apliecība u.c.)

Citi dokumenti ir tādi, kas apliecina kravas apjomu (daudzumu, svaru) un raksturu, pasažieru un kravas saraksti, specifikācijas, rēķini, kā arī dokumenti, kas apstiprina personas tiesības pārvietot pāri PSRS robežai preces, vērtības vai citus priekšmetus.

Tiesu praksē bija ieviesies vispāratzīts kritērijs, ka kontrabanda lielos apmēros ir tad, kad kontrabandas priekšmetu vērtība ir desmit tūkstoši rubļu un vairāk.

Izlemjot jautājumu par kontrabandas apmēru, kontrabandas priekšmetu vērtību aprēķināja pēc valsts mazumtirdzniecības cenām. Ja nav normatīvu aktu par cenu noteikšanu šiem priekšmetiem, to vērtību noteica uz ekspertu atzinumu pamata.

Ar personu grupu, kas noorganizējusies, lai izdarītu kontrabandu, tika saprasta divu vai vairāku personu apvienošanās ar īpašu mērķi kopīgi un turklāt vairākkārt nelikumīgi pārvietot preces pāri PSRS valsts robežai. Līdz ar to grupas jēdziens šajā nozīmē atšķīrās no grupas izpratnes sociālistiskā īpašuma izlaupīšanas lietās.

Kvalifikācijai nebija nepieciešams, lai visi grupas dalībnieki piedalītos tieši kontrabandas priekšmetu nelikumīgā pārvietošanā pāri valsts robežai. Grupas dalībniekiem varēja būt iepriekš sadalītas lomas, piemēram, kontrabandas priekšmetu sagādāšanā, to noslēpšanā no muitas kontroles, tiešā pārvietošanā pār robežu, kontrabandas priekšmetu realizēšanā u.c.

Visi grupas dalībnieki atbildēja kā nozieguma izpildītāji, tomēr atbildības individualizēšanai bija jānoskaidro katra atbildības un dalības pakāpe.

Par subjektu kriminālsodāmā kontrabandā varēja būt ikviena 16 gadu vecumu sasniegusi persona, bet, ja kontrabanda izdarīta, izmantojot amatpersonas dienesta stāvokli, tad subjekti varēja būt amatpersonas.

Kontrabanda atzīstama par pabeigtu noziegumu no tā brīža, kad preces vai citas vērtības faktiski nelikumīgi pārvietotas pāri PSRS valsts robežai.

Kontrabanda, kas saistīta ar citiem noziegumiem - nelikumīgu izbraukšanu aiz robežām un nelikumīgu iebraukšanu PSR Savienībā, valūtas operāciju noteikumu pārkāpšanu, spekulāciju, dokumentu viltošanu, narkotisku vielu nelikumīgu izgatavošanu, iegūšanu, glabāšanu vai realizēšanu, nelikumīgu rīkošanos ar ieročiem un sprāgstvielām u.c. – tika kvalificēta pēc izdarīto noziegumu kopības.

Ja apzināta kontrabandas preču uzpirkšana bija apsoltā iepriekš vai arī uzpirkšana bija izdarīta sistemātiski no viena un tā paša avota, nodarījums bija jākvalificē kā līdzdalība saskaņā ar LPSR KK 17.un 73.pantu.

Kriminālsodāma kontrabanda, kas izdarīta vairāku savienoto republiku teritorijā, bija jākvalificē atbilstoši pēc tās savienotās republikas KK panta, kuras teritorijā noziegums pārtraukts vai pabeigts.

Kontrabandas priekšmeti tika konfiscēti valsts ienākumos kā lietiskie pierādījumi. Konfiscējami arī pārvadāšanas (piemēram, automašīnas ar to piekabēm) un citi līdzekļi kā nozieguma rīki, kā arī citi līdzekļi kā nozieguma rīki, ja tajos ierīkotas vai pielāgotas speciālas glabātavas preču vai citu vērtību noslēpšanai, lai tās nelikumīgi pārvietotu pāri PSRS valsts robežai. Ja kontrabandas priekšmets realizēts, tika lemts jautājums par tā vērtības piedziņu no vainīgā.¹²

Kā jau iepriekš tika minēts, LPSR KK Latvijā bija spēkā vēl labu laiku pēc PSRS sabrukuma, kas notika 1991.gadā - līdz pat 1999.gadam. Pēc septiņu gadu Latvijas juristu intensīva darba 1998.gada 17.jūnijā Latvijas Republikas Saeima pieņēma Latvijā pašreiz spēkā esošo Krimināllikumu. 1998.gada 15.oktobrī LR Saeima pieņēma vēl vienu nozīmīgu likumu- „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās laiku un kārtību”, kas vēlāk tika nosaukts „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”. Tika noteikts, ka Krimināllikums stājas spēkā no 1999.gada 1.aprīļa, un līdz ar to spēku zaudēja iepriekšējais kriminālkodekss, kas bija pieņemts 1961.gada 6.janvārī un darbojās no 1961.gada 1.aprīļa kā Latvijas PSR Kriminālkodekss, bet kopš 1991.gada 29.augusta ar Latvijas Augstākās padomes lēmumu „Par Latvijas PSR likumdošanas aktu piemērošanu Latvijas Republikas teritorijā” - kā Latvijas Kriminālkodekss.¹³

---

¹² Latvijas PSR kriminālkodeksa komentāri. A.Niedres, J.Dzenīša Redakcijā. Rīga: Avots, 1982, 248.-250.lpp.

¹³ Krastiņš U. Krimināllikumam 10 gadi: tapšana, attīstība un perspektīva. Latvijas Universitātes žurnāls Nr.1. Juridiskā zinātne. Latvijas Universitāte, 2010.

Ņemot vērā to, ka Krimināllikums Latvijā darbojas jau 14 gadus, tad pašsaprotams ir apstākļi, ka tajā ir veiktas daudzas izmaiņas. Tās ne vienu reizi vien skārušas arī KL 190.pantu, kurš vēlāk papildināts ar KL 190.¹ pantu.

Likuma pirmajā redakcijā 190.pantā tika paredzēts, ka par preču vai citu vērtību pārvietošanu pāri Latvijas Republikas muitas robežai, apejot muitas kontroli vai noslēpjot preces vai citas vērtības no šādas kontroles, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā (kontrabanda), ja tā izdarīta lielā apmērā,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz pieciem gadiem vai ar arestu, vai ar naudas sodu līdz simt divdesmit minimālajām mēnešalgām, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas; Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz astoņiem gadiem vai ar naudas sodu līdz simt astoņdesmit minimālajām mēnešalgām, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas; Par kontrabandu, ja to izdarījusi organizēta grupa, kā arī par narkotiski, psihotropo, stipri iedarbīgu, indīgu vai radioaktīvo vielu, stratēģiskas nozīmes preču vai citu vērtību, sprāgstvielu, ieroču, munīcijas, gāzes pistoļu (revolveru), to patronu vai ar kairinošas iedarbības vielām pildītu gāzes baloniņu, vai ar indīgām vai stipri iedarbīgām vielām pildītu speciālo līdzekļu kontrabandu- soda ar brīvības atņemšanu uz laku līdz desmit gadiem, konfiscējot mantu. Šī panta pirmā daļa klasificējas kā mazāk smags noziegums, bet otrā un trešā daļa kā smags noziegums.

Pirmās izmaiņas KL 190.pantā stājas spēkā 2002.gada 20.novembrī¹⁴, kad panta pirmajā daļā no sankcijām tiek izņemts laukā arests, bet naudas sods tiek palielināts līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, savukārt otrajā daļā sankcijās tiek izņemts laukā naudas sods, bet brīvības atņemšana tiek palielināta uz laiku no pieciem līdz desmit gadiem. Panta trešajā daļā no dispozīcijas tiek izsvītrotas narkotiskās un psihotropās vielas, bet sankcijās brīvības atņemšana tiek palielināta uz laiku no astoņiem līdz piecpadsmit gadiem, tādā veidā šo daļu pārklasificējot no smaga uz sevišķi smagu noziegumu. 2002.gada 20.novembrī Krimināllikums tiek arī papildināts ar 190.¹ pantu¹⁵, kurš paredz, ka par narkotisko vai psihotropo vielu vai šo vielu izgatavošanai paredzēto izejmateriālu (prekursoru) pārvietošanu pāri Latvijas Republikas muitas robežai, apejot muitas kontroli vai noslēpjot šīs vielas no šādas kontroles, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā (kontrabanda)- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz septiņiem gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas; Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarītas atkārtoti vai ja tās izdarījusi personu grupa pēc

¹⁴ Grozījumi Krimināllikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2002. 6.novembris, Nr. 161.

¹⁵ Turpat.

iepriekšējas vienošanās, vai ja tās izdarītas lielā apmērā,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz desmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas; Par tādām pašām darbībām, ja tās izdarījusi organizēta grupa,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no astoņiem līdz piecpadsmit gadiem, konfiscējot mantu. Šī panta pirmā un otrā daļa klasificējas kā smags noziegums, bet trešā kā sevišķi smags noziegums.

Nākošās būtiskās izmaiņas stājas spēkā 2005.gada 1.jūnijā¹⁶, kad KL 190.pants tiek pilnībā pārveidots un papildināts, bet KL 190.¹ pantam izmainīta pirmā daļa, kā arī pirmās un otrās daļas sankcijas. Pēc šīm izmaiņām turpmāk kādu laiku 190. pants paredzēs, ka par muitošanaī pakļauto preču vai citu vērtību ievēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešanu no tās, apejot muitas kontroli vai noslēpjot tās no šādas kontroles, vai nedeklarējot, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā (kontrabanda), ja tā izdarīta atkārtoti gada laikā,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz trim gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt minimālajām mēnešalgām, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas; Par kontrabandu, ja tā izdarīta lielā apmērā,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no trim līdz astoņiem gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz simt piecdesmit minimālajām mēnešalgām, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas; Par šā panta otrajā daļā paredzētajām darbībām, ja tās izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no pieciem līdz desmit gadiem vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas; Par kontrabandu, ja to izdarījusi organizēta grupa,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no astoņiem līdz piecpadsmit gadiem, konfiscējot mantu.

Veicot šādas izmaiņas, mainās arī panta klasifikācija. Šajā gadījumā panta pirmā daļa klasificējas kā mazāk smags noziegums, otrā un trešā daļa kā smags noziegums, bet ceturrtā daļa kā sevišķi smags noziegums. Kā jau iepriekš tika minēts, radikālas izmaiņas šajā gadā tika veiktas arī 190.¹ pantā. Panta pirmā daļa tika papildināta ar vielām, kuras tika izsvītrotas ārā no 190.panta trešās daļas, respektīvi- radioaktīvajām vai bīstamajām vielām, stratēģiskas nozīmes precēm vai citām vērtībām, sprāgstvielām, ieročiem un munīciju. Ja agrāk 190.¹ pirmā daļa tika piemērota gadījumos, kad visas bīstamās vielas pārvietoja pāri robežai panta daļā paredzētos veidos, piemēram-apejot muitas kontroli, tad šoreiz atbildība tiek paredzēta, ja kontrabanda ir pārvietota pāri robežai jebkurā nelikumīgā veidā. Mainījušās ir arī panta pirmās un otrās daļas sankcijas. Pirmajā daļā brīvības atņemšana ir palielināta uz laiku līdz desmit gadiem, kā arī klāt

---

¹⁶ Grozījumi Krimināllikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2005. 18.maijs, Nr. 78.

nākuši piespiedu darbi vai naudas sods līdz simt minimālajām mēnešalgām. Savukārt panta otrajā daļā sankcijām nācis klāt naudas sods līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, bet brīvības atņemšanas laiks palielināts līdz divpadsmit gadiem, kas šo panta daļu pārklasificē no smaga nozieguma uz sevišķi smagu noziegumu.

2007.gada 19.jūlijā¹⁷ 190.¹ panta pirmajā daļā pie dažādo vielu uzskaitījuma klāt pievieno terminu- spirts vai citi alkoholiskie dzērieni, bet 2008.gada 12.janvārī¹⁸ šī paša panta trešajā daļā un 190.panta ceturtajā daļā pie sankcijām pievieno nosacījumu par policijas kontroli uz laiku līdz trim gadiem. 2009.gada 23.decembrī¹⁹ no 190.¹ panta izsvīturo nesen pievienoto terminu par spirtu vai citiem alkoholiskajiem dzērieniem, kā arī samazina panta sankcijas. Ja agrāk pirmajā daļā paredzētais sods par brīvības atņemšanu bija līdz desmit gadiem, tad ar šīm izmaiņām tas tika samazināts līdz pieciem gadiem, tādā veidā panta daļu pārklasificējot par mazāk smagu noziegumu. Otrajā daļā divpadsmit gadu vietā sods tika samazināts līdz desmit gadiem un pārklasificējās par smagu noziegumu, kā arī izsvītrots naudas sods līdz divsimt minimālajām mēnešalgām, bet trešajā daļā piecpadsmit gadu vietā brīvības atņemšanas sodu samazināja līdz divpadsmit gadiem.

Pēdējās izmaiņas 190. un 190.¹ pantam stājās spēkā šogad- 2013.gada 1.aprīlī²⁰. 190.panta pirmajā daļā ir izslēgta atkārtotība un kontrabandai, lai piemērotu šo panta daļu, ir jārada būtisks kaitējums, par ko paredzēta brīvības atņemšana līdz vienam gadam vai īslaicīga brīvības atņemšana, kā arī piespiedu darbi vai naudas sods, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas. Otrajā daļā lielā apmēra vietā tagad ir paredzēta atbildība par šā panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās. Par šo nodarījumu sankcijās paredzēta brīvības atņemšana uz laiku līdz četriem gadiem, īslaicīgā brīvības atņemšana vai piespiedu darbi, vai naudas sods, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas. Trešajā daļā teikts, ka kontrabandu, ja to izdarījusi organizēta grupa vai tā izdarīta lielā apmērā, soda ar brīvības atņemšanu uz laiku no diviem līdz vienpadsmit gadiem, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas, un ar probācijas uzraudzību uz laiku līdz trim gadiem vai bez tās, atņemot tiesības uz noteiktu vai visu veidu komercdarbību vai uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz pieciem gadiem. Panta ceturta daļa ir svītrotā. Savukārt 190.¹ panta pirmajā daļā sankcijām ir pievienots noteikums par īslaicīgu brīvības

¹⁷ Grozījumi Krimināllikumā: LR likums. Latvijas Vēstnesis, 2007. 5. jūlijs, Nr. 107.

¹⁸ Grozījumi Krimināllikumā: LR likums, Latvijas Vēstnesis, 2007. 29. decembris, Nr. 208.

¹⁹ Grozījumi Krimināllikumā: LR likums, Latvijas Vēstnesis, 2009. 9.decembris, Nr. 193.

²⁰ Grozījumi Krimināllikumā: LR likums, Latvijas Vēstnesis, 2012. 27.decembris, Nr. 202.

atņemšanu, otrajā daļā izslēgta atkārtotība, bet trešās daļas sankcijās ir paredzēts sods arī bez mantas konfiskācijas un iespēja atņemt tiesības uz noteiktu veidu vai visu veidu komercdarbību vai uz noteiktu nodarbošanos vai tiesības ieņemt noteiktu amatu uz laiku līdz pieciem gadiem.

2.KONTRABANDAS KRIMINĀLTIESISKAIS RAKSTUROJUMS

2.1. Kontrabandas sastāva analīze

Kontrabanda ir kriminālsodāma darbība, kas Krimināllikumā iekļauta nodaļā par noziedzīgiem nodarījumiem tautsaimniecībā.

Noziedzīga nodarījuma sastāvs ir Krimināllikumā paredzēto visu objektīvo un subjektīvo pazīmju kopums, kas ir nepieciešams un reizē arī pietiekams, lai personas kādu darbību vai bezdarbību varētu atzīt par noteikta veida noziedzīgu nodarījumu.

Kaut arī katrs Krimināllikumā paredzētais noziedzīga nodarījuma sastāvs ir visu objektīvo un subjektīvo pazīmju kopums, kas raksturo darbību vai bezdarbību kā noziedzīgu nodarījumu un personu, kas to izdarījusi, noziedzīga nodarījuma sastāva teorētiskai analīzei krimināltiesībās tiek izdalīti četri nodarījuma elementi - noziedzīga nodarījuma objekts, objektīvā puse, subjekts un subjektīvā puse.²¹

2.1.1. Objekts, priekšmets un objektīvā puse

Tā kā ikviens kaitīgs noziedzīgs nodarījums saistīts ar noteiktu valsts, sabiedrības, atsevišķu cilvēku grupu vai indivīda interešu aizskārums, vai nu nodarot tām kaitējumu, vai draudot tādu nodarīt, tad ar Krimināllikumu aizsargātās intereses krimināltiesiskā nozīmē ir **noziedzīga nodarījuma objekts**.²²

Tradicionāli krimināltiesību teorijā izdala vispārējo, grupas un tiešo noziedzīga nodarījuma objektu.²³

Vispārējais noziedzīgo nodarījumu objekts ir kopīgs visiem nodarījumiem- tas ir visu interešu kopums, ko aizsargā Krimināllikums. Tātad ar vispārējo noziedzīgā nodarījuma objektu saprot tādu interešu kopumu noteiktā valsts un sabiedrības attīstības posmā, kuras apdraud noziedzīgi nodarījumi, kas par tādiem atzīti Krimināllikumā.

---

²¹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Papildinātais izdevums.. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001, 25.lpp.

²² Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 92.- 93.lpp.

²³ Turpat, 96.lpp.

Noziedzīgo nodarījumu grupas objekts ir tādas pašas vai viena veida un savstarpēji saistītas vairākas interese, kuras apdraud vesela noziedzīgo nodarījumu grupa. Nodarījumu grupas objekts ir daļa no tām interesēm, kas ir iekļautas noziedzīgu nodarījumu vispārējā objekta jēdzienā.²⁴

Noziedzīga nodarījuma tiešais objekts ir tās intereses, ko apdraud konkrēta veida noziedzīgs nodarījums. Noziedzīga nodarījuma tiešajā objektā ietilpst tā konkrētā interese vai vairākas savstarpēji saistītas intereses, kuras kaitīgais nodarījums apdraud tiešā veidā, tāpēc tās aizsargā jau konkrēta Krimināllikuma norma.²⁵ Noziedzīga nodarījuma tiešais objekts tiek iedalīts galvenajā tiešajā objektā un papildu tiešajā objektā.

Noziedzīga nodarījuma galvenais tiešais objekts ir tās intereses, kuras vienmēr ir apdraudētas ar noteikta veida noziedzīgo nodarījumu, jo tieši šo interešu aizsardzībai likumdevējs ir paredzējis attiecīgo normu.

Savukārt noziedzīga nodarījuma papildu tiešais objekts ir tādas intereses, kas citā gadījumā ir patstāvīgs kāda cita nodarījuma tiešais objekts, bet konkrētā gadījumā atbilstoši Krimināllikuma normas konstrukcijai reizē ar noziedzīgā nodarījuma galveno tiešo objektu tiek aizsargāts tikai tāpēc, ka tam ar to pašu noziedzīgo nodarījumu neizbēgami tiek radīts kaitējums.²⁶

Kontrabanda gadījumā Krimināllikumā ir noteikti divi no iepriekš minētajiem objektu veidiem- grupas objekts un vispārējais objekts.

Kā grupas objekts tiek norādīti noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā. Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā ir tādi prettiesiski nodarījumi (darbības vai bezdarbība), kas apdraud valsts tautsaimniecības intereses materiālo vērtību ražošanas, sadales, maiņas, patēriņa un citās ar ekonomisko darbību saistītās sfērās.

Krimināllikumā par šiem nodarījumiem atbildība noteikta XIX nodaļā (190.-223.pants).²⁷

Savukārt kontrabandas vispārējais nozieguma objekts- tautsaimniecības intereses muitas darbības sfērā.²⁸ Tātad līdz ko kāda persona vēlas izvairīties no legālas preču ieviešanas valsts teritorijā, viņa apdraud valsts intereses finanšu sfērā, jo visticamāk ievestās preces tiks nelikumīgi realizētas un netiks veikts valstij atbilstošo nodokļu maksājums.

---

²⁴ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 97.lpp.

²⁵ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2000, 39.lpp.

²⁶ Turpat, 41.- 42.lpp.

²⁷ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009, 417.lpp.

²⁸ Turpat. 419.lpp.

Piemēram: O.S., būdama SIA „A” prezidente, nolūkā personīgi iedzīvoties, noziedzīgi vienojusies ar V.T. nelikumīgi pārvietot pār Latvijas Republikas robežu sporta apģērbu un apavus, nolūkā izvairīties no likumā paredzēto nodokļu samaksas. Rīkojoties atbilstoši noziedzīgajai norunai, O.S., atrodoties Ķīnā, 1997.gada 1.jūnijā Pekinas pilsētā noslēgusi līgumu ar Ķīnas firmu „Q” par apģērbu un apavu iepirkšanu 11221 kg svarā par summu 23601,50 ASV dolāriem (LS 13924,88). Nolūkā realizēt savu noziedzīgo nolūku, 1997.gada 25.jūlijā O.S. noslēgusi līgumu ar muitas noliktavu SIA „B”, kas atrodas [...] dambī [...], Rīgā, it kā par preču uzglabāšanu muitas noliktavā. Tāpat 1997.gada 25.jūlijā O.S. izsniegusi pilnvaru V.T. par kravas saņemšanu no Ķīnas, kura paredzēta SIA „A”, starptautiskajā lidostā „Rīga”, kur krava pienākusi 1997.gada 01.augustā. 1997.gada 4.augustā ap plkst. 14:00 V.T. un O.S. braukuši uz starptautisko lidostu „Rīga”, kas atrodas uz Kalnciema šosejas Rīgas rajonā, kur, atbilstoši sadalītajām lomām, V.T. ar O.S. izsniegto pilnvaru, noformējis muitas dokumentus, atbilstoši kuriem augstākminētā krava bija jānogādā muitas noliktavā SIA „B”. Pēc tam krava tika iekrauta SIA „C” piederošajā automašīnā MAN 19321 ar valsts Nr. [...], kuru vadījis S.G., un automašīnā KAMAZ 54112 ar valsts Nr. [...], kuru vadījis A.L., kuras pirms tam bija pasūtījusi O.S. Bet, nolūkā nesamaksāt likumā noteiktos nodokļus, minētā krava pēc V.T. un O.S. norādījuma SIA „B” muitas noliktavā nogādāta netika, bet, apejot muitas kontroli, tika nogādāta SIA „C” garāžu teritorijā, kas atrodas [...] ielā [...], Rīgā, kur tika uzsākta Latvijas Republikas teritorijā neatmuitotās preces realizācija.

Saskaņā ar apsūdzību augstākminētās kontrabandas rezultātā Latvijas Republikai nenomaksāto nodokļu veidā tika nodarīts materiālais zaudējums lielos apmēros par kopējo summu Ls 9566,79.²⁹

Šī krimināllieta ir lielisks piemērs, kā personas vēlas izvairīties no nodokļu nomaksas kontrabandas veidā un gūt sev labumu, nodarot attiecīgi kaitējumu valstij. (par attaisnojošo spriedumu.)

Noziedzīga nodarījuma priekšmets ir tādu nodarījumu nepieciešama pazīme, kuru izdarīšana nav iespējama, tieši neiedarbojoties uz kādu materiālu lietu. Šādos gadījumos noziedzīga nodarījuma sastāvs konstruēts tā, ka interešu apdraudējums tiek saistīts ar kaitējuma nodarīšanu noziedzīgā nodarījuma priekšmetam. Ja nav noziedzīga nodarījuma sastāvā paredzēts

---

²⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2005.gada 5.aprīļa spriedums lietā Nr. SKK 01-187/05, krimināllieta Nr. 81505097.

nodarījuma priekšmets vai tas nav cietis prettiesiskās darbības vai bezdarbības rezultātā, tad nav arī izdarīts noziedzīgs nodarījums.³⁰

Tātad noziedzīga nodarījuma priekšmets ir cilvēka ārējā pasaulē objektīvi eksistējoša lieta, pret kuru tieši vērsts kaitīgs nodarījums un līdz ar to tiek apdraudēts noziedzīga nodarījuma objekts.

Izdarot noziedzīga nodarījuma materiālam sastāvam atbilstošu nodarījumu, vainīgais vienmēr rada kaitējumu noziedzīgā nodarījuma objektam – noteiktām interesēm. Turpretī noziedzīga nodarījuma priekšmetam vainīgais var nodarīt kaitējumu, bet tas noziedzīga nodarījuma izdarīšanas rezultātā var arī neciest, kaut gan tieši pret to noziedzīgās darbības ir vērstas.³¹

Kontrabandas nozieguma priekšmets - preces un citas vērtības.

1997.gada 11.jūnija Muitas likuma 1.panta 19.punktā bija dots termina „preces” izskaidrojums, kas dod skaidrojumu arī Krimināllikuma 190.pantā norādītajam terminam „citas vērtības”: „Preces - jebkura kustama manta, arī valūta, vērtslietas, jebkuri enerģijas veidi un transportlīdzekļi, izņemot komerciālos transportlīdzekļus”³². 2004.gada 18.martā pieņemts jauns „Muitas likums”, līdz ar to iepriekšējais likums zaudēja savu spēku. Diemžēl jaunajā likumā netiek doti tajā lietoto terminu skaidrojumi.

Tātad par kontrabandas priekšmetu var būt jebkura lieta, viela vai pat dzīva būtne, kuru nav iespējams legāli ievest valstī ar visiem nepieciešamajiem likumīgi iegūtajiem dokumentiem vai arī par kuru kontrabandisti nevēlas maksāt likumos paredzēto nodokļu samaksu. Veicot aptauju, darba autorei izdevās noskaidrot, ka šobrīd populārākās kontrabandas preces valsts iedzīvotāju vidū ir tabakas izstrādājumi, degviela, alkohols un pārtikas preces, piemēram, etiķa esence, kuru Latvijā ir aizliegts tirgot.³³ Pie populārākajām kontrabandas precēm noteikti var arī pieskaitīt narkotiskās vielas, tikai cilvēki par ko tādu atsakās runāt atklāti vai arī kaunas atzīties, ka ir iegādājušies šāda veida vielas.

Mūsdienās cilvēki mēdz izcelties ar īpašu izdomu un ir gatavi kontrabandas veidā pārvadāt ne tikai preces, bet arī dzīvas būtnes. Pēdējos gados ik pa laikam ir nācies dzirdēt par makšķernieku noķertām pirajām Daugavas ūdeņos, dīķī noķertu krokodilu vai mežos atrastiem

---

³⁰ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 105.lpp.

³¹ Turpat, 106.lpp.

³² Muitas likums: LR likums, pieņemts 1997.gada 11.jūnijā.Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=51977> [aplūkots 12.12.2013.]

³³ Pielikums.

eksotiskiem dzīvniekiem, piemēram pitoniem. Lai personai atļautu turēt dzīvnieku, kurš tiek uzskatīts par potenciāli bīstamu, ir nepieciešama speciāla kolekcijas atļauja, kuras kārtošana noteikti aizņem diezgan daudz laika, kā arī finansiālos līdzekļus. Tādēļ cilvēks labāk izvēlas sev šādu eksotisko dzīvnieku iegādāties kontrabandas ceļā, nepadomājot par sekām.

Noziedzīga nodarījuma objektīvā puse ir personas uzvedības ārējā izpausme, kas rada vai var radīt kaitīgas izmaiņas apkārtējā pasaulē.³⁴

Krimināllikuma Sevišķās daļas normās likumdevējs kā noziedzīga nodarījuma sastāva objektīvās puses pazīmi bieži vien ietvēris ne tikai darbību vai bezdarbību, bet arī kaitīgās sekas, kas iestājušās darbības vai bezdarbības realizēšanas rezultātā, saistot šo apstākli ar pabeigta noziedzīga nodarījuma jēdzienu (nodarījuma materiālos sastāvos). Tātad arī noziedzīga nodarījuma sastāvos paredzētās kaitīgās sekas ietilpst nodarījuma objektīvajā pusē.³⁵

No objektīvās puses KL 190.panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu raksturo kaitīgās sekas, kas kontrabandas gadījumā izpaužas kā būtisks kaitējums. Tātad, ar muitošanai pakļauto preču vai citu vērtību ievēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešanu no tās ir jārada būtisks kaitējums.

Būtiska kaitējuma kritēriji, kas attiecināmi uz lielāko noziedzīgu nodarījumu daļu, norādīti likumā „Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību”³⁶ (turpmāk - Īpašais likums) 23.panta pirmajā daļā, kur noteikts, ka atbildība par Krimināllikumā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, ar kuru radīts būtisks kaitējums, iestājas, ja noziedzīgā nodarījuma rezultātā ne vien nodarīts ievērojams mantiskais zaudējums, bet arī apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības vai ja šāds apdraudējums ir ievērojams.

No citētā izriet divi būtiska kaitējuma veidošanās varianti:

- noziedzīga nodarījuma rezultātā nodarīts ievērojams mantiskais zaudējums, kas saskaņā ar Īpašā likuma 23.panta otro daļu nodarījuma izdarīšanas brīdī pārsniedz piecu tajā laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsommu, un apdraudētas vēl citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības;
- apdraudētas tikai citas ar likumu aizsargātās intereses un tiesības, taču šāds apdraudējums ir ievērojams.

³⁴ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 110.lpp.

³⁵ Turpat, 112.lpp.

³⁶ Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50539> [aplūkots 15.12.2013.]

Kā pamatoti atzīmē U.Krastiņš, pirmajā variantā netiek prasīts, lai šis cits ar likumu aizsargāto interešu un tiesību apdraudējums būtu ievērojams, tāpēc vērā ir ņemams ikkatrs cits kaitējums neatkarīgi no tā apmēra, savukārt otrais variants attiecināms uz gadījumiem, kad radīto kaitējumu nav pieņemts vērtēt naudas izteiksmē.³⁷

Savukārt Īpašā likuma 23.¹ pantā teikts, ka atbildība par Krimināllikuma 190., 191., 221. (attiecībā uz spirtu vai citiem alkoholiskiem dzērieniem) un 221.² pantā paredzēto noziedzīgo nodarījumu, kas radījis būtisku kaitējumu, iestājas, ja alkoholiskā dzēriena daudzums sasniedz 10 litrus absolūtā spirta.

2.1.2. Subjekts un subjektīvā puse

Noziedzīga nodarījuma subjekts ir prettiesisko darbību izdarījusī vai bezdarbību pieļāvusī fiziska un pieskaitāma persona, kas uz nodarījuma izdarīšanas dienu ir sasniegusi Krimināllikumā paredzētu vecumu, un līdz ar to viņu par izdarīto noziedzīgo nodarījumu ir pamats saukt pie kriminālatbildības.³⁸

Saskaņā ar Krimināllikuma 11.pantu, pie kriminālatbildības saucama fiziskā persona, kas līdz noziedzīga nodarījuma izdarīšanas dienai sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu. Mazgadīgais, tas ir persona, kas nav sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu, pie kriminālatbildības nav saucams.

Ja gadījumā kontrabandas noziedzīgajā nodarījumā ir iesaistīta juridiskā persona, tad jāvadās pēc Krimināllikuma 12.panta, kurš nosaka, ka par noziedzīgu nodarījumu, ko privāto tiesību juridiskās personas interesēs, šīs personas labā vai tās nepienācīgas pārraudzības vai kontroles rezultātā izdarījusi fiziskā persona, attiecīgā fiziskā persona saucama pie kriminālatbildības, bet juridiskajai personai var piemērot šajā likumā paredzētos piespiedu ietekmēšanas līdzekļus.

Savukārt Krimināllikuma 13.pants nosaka, ka pie kriminālatbildības nav saucama persona, kas nodarījuma izdarīšanas laikā atradusies nepieskaitāmības stāvoklī, tas ir, psihisko traucējumu vai garīgās atpalcības dēļ nav varējusi saprast savu darbību vai to vadīt, bet 14.pants paredz, ka personai, kura noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas laikā psihisko traucējumu vai garīgās atpalcības dēļ nav bijusi spējīga visā pilnībā saprast savu darbību vai to vadīt, tas ir, atradusies

---

³⁷ Krastiņš U. Krimināltiesību teorija un prakse: Viedokļi, problēmas un risinājumi 1998 – 2008. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2009, 51.-52.lpp.

³⁸ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 138.lpp.

ierobežotas pieskaitāmības stāvoklī, tai atkarībā no nodarījuma konkrētajiem apstākļiem tiesa var mīkstināt piespriežamo sodu vai šo personu atbrīvot no soda.

No visa iepriekš minētā izriet, ka kontrabandas noziedzīgā nodarījuma subjekts ir fiziska un pieskaitāma vai ierobežoti pieskaitāma persona, kura uz nodarījuma izdarīšanas dienu ir sasniegusi četrpadsmit gadu vecumu.

Noziedzīga nodarījuma subjektīvā puse ir vainīgās personas (nodarījuma subjekta) psihiskā darbība, kas tieši saistīta ar izdarīto (nodarījuma objektu un objektīvo pusi), un tā apvieno vienotā veselā personas psihiatriskās darbības intelektuālos un gribas procesus.

Noziedzīga nodarījuma subjektīvā puse atspoguļo saistību starp personas apziņu un gribu un viņas izdarīto nodarījumu.³⁹

No subjektīvās puses 190.pantā paredzēto noziegumu var izdarīt tikai ar tiešu nodomu. Vainīgais apzinās, ka viņš nelikumīgi ievēd kontrabandas priekšmetus muitas teritorijā vai izved no muitas teritorijas, un vēlas to darīt.⁴⁰

Kā piemēru subjektīvajai pusei var minēt Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta lietu, kurā uzskatāmi tiek parādīts noziedzīgo nodarījumu izdarījušās personas tiešais nodoms.

2003.gadā J.V., būdams SIA „[A]”, juridiskā adrese Rīgā, [..], īpašnieks un direktors, nolēma noslēgt darījumu ar Lietuvas uzņēmumu „[B]” par sojas eļļas pirkšanu – pārdošanu. Nolūkā nelikumīgi pārvietot preces pāri Latvijas Republikas muitas robežai, izvairīties no nodokļu nomaksas, samazinot deklarējamo preču vērtību un līdz ar to arī ar nodokli apliekamo maksājumu bāzi, J.V. apzināti izmantoja ārzonas uzņēmumu „[C]” kā starpnieku darījumā. No 2003.gada 20.marta līdz 25.augustam tika noformēti 10 vienotie administratīvie dokumenti IM4: Nr. [1] (2003.gada 2.jūnijā), Nr. [2] (2003.gada 20.jūnijā), Nr. [3] (2003.gada 17.jūlijā), Nr. [4] (2003.gada 15.augustā), Nr. [5] (2003.gada 25.augustā), Nr. [6] (2003.gada 20.martā), Nr. [7] (2003.gada 14.aprīlī), Nr. [8] (2003.gada 16.aprīlī), Nr. [9] (2003.gada 2.maijā), Nr. [10] (2003.gada 12.maijā), kuros kā kravas saņēmējs bija norādīta SIA „[A]”. Izlaižot Latvijas Republikas teritorijā brīvam apgrozījumam precī –sojas eļļu par kopējo muitas vērtību Ls 96 378,76, J.V. deklarēšanas brīdī muitas iestādei apzināti sniedza viltotus preces vērtību apliecinošus dokumentus, kuros kā kravas nosūtītājs bija minēts uzņēmums „[C]” un norādītā preces vērtība bija ievērojami zemāka par patieso vērtību. Kravas patiesais nosūtītājs bija

³⁹ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008, 151.lpp.

⁴⁰ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009, 420.lpp.

uzņēmums „[B]”, kuram J.V. samaksāja preces patieso vērtību, veicot samaksu šādi: summu, kas minēta SIA „[C]” rēķinos, samaksāja no SIA „[A]”, bet preces vērtības starpību samaksāja ar privātpersonu starpniecību.

J.V. noziedzīgo darbību rezultātā, ievēdot Latvijas Republikā preces un iesniedzot nepatiesas ziņas saturošus dokumentus, tādā veidā apzināti samazinot preču deklarējamo vērtību, valstij nodarīti materiālie zaudējumi nenomaksāto nodokļu veidā Ls 7650,15, kas tajā laikā skaitījās lielā apmērā.⁴¹

2.2. Kontrabandas kvalificējošās pazīmes

Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācijas jēdzienam teorijā un praksē ir divējāda nozīme.

Pirmkārt, to lieto, apzīmējot noteiktu loģisku procesu, pilnvarotu jurisdikcijas institūciju amatpersonu darbību, lai konstatētu konkrētas situācijas pazīmju atbilstību Krimināllikumā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm. Otrkārt, kvalifikācija ir izdarītā noziedzīgā nodarījuma (kriminālpārkāpuma, mazāk smaga, smaga vai sevišķi smaga nozieguma) tiesiskais vērtējums.

Ņemot vērā abu šo nozīmju ciešo savstarpējo saistību, noziedzīgu nodarījumu kvalifikāciju var definēt kā procesu, kura gaitā konkrētas situācijas pazīmes tiek salīdzinātas ar Krimināllikumā paredzētā noziedzīgā nodarījuma sastāva pazīmēm, un kura rezultātā tiek izdarīts secinājums par to pilnīgu atbilstību un sakritību, fiksējot to attiecīgajā kriminālprocesuālajā dokumentā.⁴²

Krimināllikuma 190.panta pirmajā daļā kvalificējošās pazīmes ir muitošana pakļauto preču vai citu vērtību ievēšana Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešana no tās:

- apejot muitas kontroli;
- noslēpjot preces vai citas vērtības no muitas kontroles;
- tās nedeklarējot, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus;
- citādā nelikumīgā veidā;
- kontrabandai radot būtisku kaitējumu;

---

⁴¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2012.gada 4.jūnija lēmums lietā Nr. SKK- 8/2012, krimināllietas Nr. 15890002505.

⁴² Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003, 10.lpp.

Muitas likuma⁴³ 2.pantā ir noteikts, ka Latvijas Republikas muitas teritorija ir visa Latvijas Republikas teritorija, ko veido sauszeme, teritoriālie un iekšējie ūdeņi, gaisa telpa, kā arī mākslīgo salu un būvju teritorijas. Latvijas Republikas valsts robežas likuma⁴⁴ 1.panta pirmajā punktā ir teikts, ka Latvijas Republikas valsts robeža ir nepārtraukta un noslēgta līnija un ar šo līniju sakrītoša vertikāla virsma, kas Latvijas Republikas sauszemes un ūdeņu teritoriju, zemes dzīles un gaisa telpu norobežo no kaimiņvalstīm un no Latvijas Republikas ekskluzīvās ekonomiskās zonas Baltijas jūrā, bet tā paša panta otrajā punktā skaidrots, ka robežšķērsošanas vieta ir vieta uz valsts sauszemes robežas vai tās tuvumā, ostas, lidostas, lidlauka, dzelzceļa stacijas teritorijas daļa vai cita vieta vai telpa, kas paredzēta personām ārējās robežas šķērsošanai, kā arī mantu un preču pārvietošanai pāri ārējai robežai un kur kompetentās iestādes veic pārbaudes, ja šajā likumā nav noteikts citādi.

Ar muitas kontroles apiešanu jāsaprot kontrabandas priekšmetu ieviešana valstī vai izvešana no valsts ārpus muitas punktiem vai citām vietām, kas noteiktas muitas kontrolei⁴⁵, piemēram apejot muitas kontroli pa mežiem, jeb tā saucamo „zaļo robežu”.

Savukārt ar preču vai citu vērtību slēpšanu no muitas kontroles jāsaprot šo lietu maskēšana dažādās slēptuvēs, piemēram, automašīnas sēdekļos speciāli izveidotos caurumos zem sēdekļu apvalkiem, vai apģērba gabaliem iekšpusē speciāli piešūtās kabatās.

Ar viltotu muitas vai citu dokumentu izmantošanu, vai preču nedeklarēšanu jāsaprot nederīgu vai nelikumīgi iegūtu dokumentu izmantošana, ar kuru palīdzību personas mēģina pārvietot pāri Latvijas Republikas muitas robežai preces vai citas vērtības. Kā piemēru šim noziedzīgajam nodarījumam var izklāstīt Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas spriedumu.

M.M. kā SIA „PC” direktora vietnieks izmeklēšanā nenoskaidrotā laikā, iespējams 2002.gada janvārī vienojās ar Maskavas kompānijas „B” pārstāvi par preču – spēļu disku, iepirkšanu, par ko 2002.gada 8.janvārī tika noslēgts līgums bez numura par preču piegādi, kuru parakstīja kompānijas „B” direktors U. un SIA „PC” izpilddirektore Z.

2002.gada jūnijā M.M. iepriekš minēto līgumu kopā ar SIA „PC” reģistrācijas dokumentu kopijām iedeva pārstāvim, kurš tika pilnvarots SIA „PC” vārdā veikt pasūtītās kravas muietošanu Latvijā. Par iepriekš minēto dokumentu esamību autobusā tika informēts arī V.P., ar kuru M.M. jau iepriekš bija mutiska vienošanās par preču muietošanu Krievijā un kurš jau ilgstoši piegādāja

⁴³ Muitas likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=86611> [aplūkots: 15.12.2013.]

⁴⁴ Latvijas Republikas valsts robežas likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=201364> [aplūkots 15.12.2013.]

⁴⁵ Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs 3. Sevišķā daļa. Zinātniskais redaktors prof. U. Krastiņš. Rīga: AFS, 2007, 89.lpp.

Latvijā M.M. pasūtīto precī no Krievijas un organizēja dokumentu noformēšanu un viņa rīcībā jau iepriekš bija nodots SIA „PC” apaļais zīmogs.

M.M., zinot, ka Krievijas kompānija Slēgtā akciju sabiedrība (turpmāk – SAS) „B” nodarbojas tikai ar datorspēļu disku izplatīšanu, piekrita, ka SAS „B” noslēgtais līgums tiks izmantots noformējot muitas dokumentus precei (žurnāliem, grāmatām, audiokasetēm, mūzikas diskkiem, ugunsdzēsības signalizācijai un citām precēm), ko dažādās Krievijas firmās bija pasūtījuši gan pats M.M., gan J.L., gan V.P.

Kaut gan M.M. bija zināms, ka SAS „B” neveic eksporta darījumus, viņš pieļāva, ka šādā veidā laikā no 2002.gada jūnija Latvijā vairākkārtīgi tika ievesta prece, kuras atmuitošanai tika izmantots SAS „B” un SIA „PC” līgums un darījumi atspoguļoti SIA „PC” grāmatvedībā.

2002.gada 19.novembrī, kad V.P., realizējot savu un J.L. noziedzīgo nodomu Latvijā nelikumīgi ievest grāmatas un citus poligrāfijas izstrādājumus un kancelejas preces, devās uz Maskavu ar autobusu EK 9159, šajā pat reisā SIA „PC” direktora vietnieks M.M. nosūtīja savu pārstāvi V.K., pilnvarojot viņu muitas procedūras veikšanai Latvijā un kravas saņemšanai Maskavā.

J.L., zinot, ka 2002.gada 22.novembrī ar šo pat autobusu no Maskavas tiks ievesta prece SIA „PC” no Krievijas firmas „B”, ar SIA „PC” pārstāvja M.M. atbalstu un atļauju vienojās ar V.P., ka preču ievēšanai, kas pārsniedz SIA „L” deklarācijā norādīto tiks izmantots SIA „PC” un SAS „B” līgums.

2002.gada 22.novembrī laikā no plkst. 5:05 līdz plkst. 6:00, muitas kontrolpunktā „Terehova” Latvijā kontrabandas ceļā, kuru, dodot līdzekļus (SAS „B” noslēgto līgumu un SIA „PC” apaļo zīmogu) atbalstīja M.M., tika ievesta prece Ls 9894,74 apmērā.⁴⁶

190.panta otrajā daļā paredzēta kvalificējoša pazīme - ja panta pirmajā daļā paredzēto noziedzīgo nodarījumu izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās. Kontrabandas īstenošana personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās nozīmē, ka divas vai vairākas personas pirms muitas robežas šķērsošanas vienojušās kopīgi nelikumīgi pārvietot pāri muitas robežai preces vai citas vērtības un to arī izdarījušas.⁴⁷

Panta trešajā daļā ir paredzētas divas kvalificējošas pazīmes – kontrabanda, ja to izdarījusi organizēta grupa, vai kontrabanda, ja tā izdarīta lielā apmērā. KL 21.pants nosaka, ka organizēta grupa ir vairāk nekā divu personu izveidota apvienība, kura radīta nolūkā kopīgi izdarīt vienu vai

⁴⁶ Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2010.gada 11.janvāra lēmums lietā Nr. 11990001004/K29-0031/10

⁴⁷ Krastiņš U. Noziedzīgi nodarījumi ekonomikā II. Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā. Rīga: Latvijas Policijas akadēmija, 1999, 22.-23.lpp.

vairākus noziegumus un kuras dalībnieki saskaņā ar iepriekšēju vienošanos sadalījuši pienākumus, bet Īpašā likuma 20.pants nosaka, ka liels apmērs ir piecdesmit tai laikā Latvijas Republikā noteikto minimālo mēnešalgu kopsumma, tātad vismaz Ls 10 000.

Krimināllikuma 190.panta 3.daļā kvalificēto nodarījumu - kontrabanda, ja to izdarījusi organizēta grupa - lieliski atspoguļo Ludzas rajona tiesas spriedums 2012.gada 28.septembrī.

2007.gadā pirmstiesas izmeklēšanas laikā precīzi nenoskaidrotā laikā V.V. vienojās ar pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidrotu personu par nelikumīgu cigarešu ievēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā no Krievijas Federācijas. Pildot šo vienošanos, V.V. kopā ar pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidrotu personu noorganizēja cigarešu iekraušanu preču vilcienā Krievijas Federācijas teritorijā nolūkā tās ievest Latvijas Republikas muitas teritorijā. Bez tam, V.V. vienojās ar Latvijas Republikas Valsts robežsardzes darbiniekiem- Valsts Robežsardzes Ludzas pārvaldes Zilupes II kategorijas dzelzceļa robežkontroles punktā jaunāko inspektoru virsseržantu S.G. un Valsts Robežsardzes Ludzas pārvaldes Opoļu robežapsardzības nodaļas inspektoru (kinologu) virsseržantu M.V. par atbalsta sniegšanu nelikumīgai cigarešu ievēšanai Latvijas Republikas muitas teritorijā, viņiem tīši izdarot darbības, ļaunprātīgi izmantojot savu dienesta stāvokli, lai šo darbību rezultātā Latvijas Republikā kontrabandas ceļā varētu ievest nelegālas cigaretes. Bez tam 2007.gada maijā, pirmstiesas izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotā laikā, V.V. vienojās ar I.F. par nelikumīgu cigarešu ievēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā no Krievijas Federācijas teritorijas un I.F. apsolīja V.V. sniegt atbalstu cigarešu izkraušanā un aizvešanā no izkraušanas vietas. Pildot V.V. norādījumus un iepriekšējo noziedzīgo vienošanos, 2007.gada maijā, pirmstiesas izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotā laikā, I.F. vienojās ar V.G., A.A. un R.K. par to, ka viņi sniegs atbalstu kontrabandas izdarīšanā, t.i., veiks Latvijas Republikas muitas teritorijā no Krievijas Federācijas teritorijas nelikumīgi ievesto cigarešu izkraušanu no vilciena tā kustības laikā pēc Latvijas Republikas robežas šķērsošanas.

2007.gada 4.jūnijā V.V. saņēma no S.G. paziņojumu, ka S.G. samainījās ar kādu pirmstiesas izmeklēšanā konkrēti nenoskaidrotu robežsargu par dienesta pienākumu veikšanu 2007.gada 6.-7.jūnijā uz „zaļās robežas” orientierī A-164, lai 2007.gada 6.-7.jūnijā, kad pēc pusnakts Latvijas Republikā no Krievijas Federācijas puses iebrauks kravas vilciens, robežsargi nepievērstu uzmanību, ka minētais kravas vilciens virzīsies ļoti lēni, pretēji atļautajam kustības ātrumam.

2007.gada 6.jūnijā laika periodā no pulksten 16.05 līdz pulksten 21.16 un no pulksten 21.50 līdz pulksten 23.48 V.V. saņēma no M.V. informāciju par robežsardzes darbiniekiem un

norīkojumiem Valsts Robežsardzes Ludzas pārvaldes Zilupes II kategorijas dzelzceļa robežkontrolepunktā.

S.T. Krievijas Federācijas pilsētā Veļikije Luki vienojās ar pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidrotu personu un A.K. par nelikumīgu cigarešu ievēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā no Krievijas Federācijas un, pildot pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidrotas personas norādījumus un iepriekšējo noziedzīgo vienošanos, rīkojoties šīs personas uzdevumā, 2007.gada 6.jūnijā ap pulksten 17.00, S.T. kā mašīnists kopā ar A.K. kā mašīnista palīgu ar kravas vilcienu Nr. 2625, indekss 0660-571-1131, lokomotīve 2TE-116-068, uzsāka reisu maršrutā „Veļikije Luki” (Krievijas Federācija)- „Rēzekne” (Latvijas Republika) un, pildot iepriekšējo noziedzīgo vienošanos ar pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidroto personu un rīkojoties saskaņā ar šīs personas dotajiem norādījumiem, S.T. un A.K. apstājās dzelzceļa stacijā Zavarujka (Krievijas Federācija), kurā pirmstiesas izmeklēšanā nenoskaidrotas personas kravas vilciena Nr. 2625, indekss 0660-571-1131, lokomotīvē 2TE-116-068 iekrāva 90 kastes ar cigaretēm, marķētām ar Krievijas Federācijas akcīzes markām,- „L&M Filter” 150 000 gab., „L&M Lights” 150 000 gab. un „More Lights American Blend” 600 000 gab., kuras S.T. un A.K. vajadzēja ievest Latvijas Republikas muitas teritorijā, apejot muitas kontroli un nedeklarējot.

2007.gada 6.jūnijā pirmstiesas izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotā laikā I.F., saņemot no V.V. informāciju par cigarešu ievēšanu LR muitas teritorijā 2007.gada naktī no 6.uz 7.jūniju, pildot V.V. norādījumus, deva rīkojumu V.G., R.K. un A.A. ierasties 2007.gada 6.jūnijā ap pulksten 23.00 uz V.V. norādīto vietu- dzelzceļa sliežu ceļa posmu virzienā no Krievijas Federācijas robežas līdz Zilupes dzelzceļa stacijai pie mājām „B”, kas atrodas Zilupes novadā, kur viņiem bija jāsatiekas ar I.F. un V.V., ko V.G., A.A. un R.K. arī izdarīja.

2007.gada 7.jūnijā ap pulksten 00.15 S.T. un A.K. ar kravas vilcienu Nr. 2625, indekss 0660-571-1131, lokomotīve 2TE-116-068, šķērsoja Latvijas Republikas valsts robežu Ludzas rajonā, Zilupes novadā. Dzelzceļa sliežu ceļa posmā virzienā no Krievijas Federācijas robežas līdz Zilupes dzelzceļa stacijai, pie mājām „B”, kas atrodas Ludzas rajonā, Zilupes novadā, saskaņā ar iepriekš panākto noziedzīgo vienošanos, S.T. un A.K. apzināti samazināja vilciena kustības ātrumu un ar šo deva iespēju iekāpt lokomotīvē kustības laikā. Pildot iepriekšējo noziedzīgo vienošanos un rīkojoties saskaņā ar V.V. un I.F. dotajiem norādījumiem, V.G., A.A. un R.K. ielēca minētā braucošā vilciena Nr. 2625 lokomotīvē un, darbojoties saskaņoti, un kopā ar vilciena mašīnistu S.T. un mašīnista palīgu A.K. sāka mest kastes ar cigaretēm ārā no vilciena lokomotīves, apzinoties, ka šīs cigaretes nelikumīgi ievestas Latvijas Republikas muitas teritorijā,

apejot muitas kontroli. Tādējādi LR muitas teritorijā, apejot muitas kontroli, un nedeklarējot, tika ievestas ar Krievijas Federācijas akcīzes markām marķētas 600 000 gab. cigarešu „More Lights American Blend” kopējā muitas vērtībā 4 920 lati, 150 000 gab. cigarešu „L&M Filter” un 150 000 gab. cigarešu „L&M Lights” kopējā muitas vērtībā 6 270 lati, bet pavisam 11 190 latu muitas vērtībā, t.i., lielā apmērā.

Kad augstākminētās cigaretes aptuveni 700 metrus garā ceļa posmā tika izkrautas no vilciena, V.G., A.A. un R.K. kopā izlēca no braucošā vilciena Nr. 2625, pēc kā viņus aizturēja VID Muitas kriminālpārvaldes amatpersonas. I.F. un V.V. izdevās atstāt notikuma vietu, savukārt kravas vilciens Nr. 2625 turpināja reisu līdz dzelzceļa stacijai „Rēzekne”, kurā VID Muitas kriminālpārvaldes darbinieki aizturēja S.T. un A.K.⁴⁸

Šī krimināllieta ir pierādījums arī tam, ka ne visi robezsardzes darbinieki apzinīgi pilda savus pienākumus. No tā var secināt, ka normatīvie regulējumi tomēr nav pietiekoši, lai robezsardzes darbinieki veiktu savus pienākumus tikai valsts interesēs, pilnvērtīgi realizējot savas spējas.

Savukārt kā labu piemēru kontrabandai, kura izdarīta lielos apmēros, var aplūkot Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.aprīļa spriedumu.

Izmeklēšanā nenoskaidrotā laikā un vietā S.V. izmeklēšanā nenoskaidrotai personai nodeva savu fotogrāfiju. Izmeklēšanā nenoskaidrotā persona pēc tam nodeva S.V. viltotu Latvijas Republikas pilsoņa pasi LA 0598379 uz G.T. vārda ar ielīmētu S.V. fotogrāfiju.

S.V., būdams SIA „LEF” direktors, 2001.gada jūlijā izmeklēšanā precīzi nenoskaidrotā dienā tālākai realizācijai no Ķīnas uzņēmuma „JIAEC” SIA „LEF” vārdā iegādājās 2100kg safrola eļļas ar safrola koncentrāciju eļļā 90,6% bez licences darbam ar prekursoriem. Saskaņā ar Ministru kabineta 1997.gada 14.janvāra noteikumiem Nr.29 „Noteikumi par Labklājības ministrijas uzraudzībā esošo narkotisko vielu, psihotropo vielu un prekursoru sarakstiem” 4.pielikumu „Labklājības ministrijas uzraudzībā esošo narkotisko vielu, psihotropo vielu un prekursoru IV saraksts” safrols ir pieskaitāms pie 1.kategorijas prekursoriem, tas ir, vielām, kas var tikt izmantotas nelegālai narkotisko vai psihotropo vielu izgatavošanai, un kuram nepieciešama Valsts zāļu aģentūras speciāla licence darbam ar prekursoriem.

S.V. 2001.gada 15.jūlijā, saņemot no Ķīnas uzņēmuma „JIAEC” 2100kg safrola eļļas ar safrola koncentrāciju eļļā 90,6%, novietoja to noliktavā Rīgā, Daugavgrīvas ielā, kur bez

---

⁴⁸ Ludzas rajona tiesas 2012.gada 28.septembra lēmums lietā Nr. K 22-0005/12, krimināllieta Nr. 15890002407.

attiecīgas licences glabāja minēto prekursoru līdz izmeklēšanai precīzi nenoskaidrotai dienai 2001.gada jūlija beigās.

Bez tam, saskaņā ar mutiski noslēgto vienošanos starp S.V. un uzņēmumu „VH”, kas atrodas Igaunijas Republikā, Tallinā, Tehnikas ielā, 2001.gada 26.jūlijā S.V., izmantojot SIA „VB” pakalpojumus, kas atrodas Rīgā, Dzērbenes ielā, bez attiecīgas Valsts zāļu aģentūras licences darbam ar prekursoriem, realizēja uzņēmumam „VH” 2100kg safrola eļļas ar safrola koncentrāciju eļļā 90,6%.

2001.gada 13.jūlijā no Liepājas speciālās ekonomiskās zonas SIA „SL” S.V. saņēma paziņojumu par to, ka 2001.gada 15.jūlijā Liepājas ostā ienāk krava no Zviedrijas ar „VSA” pārvadātājiem, kuru nosūtīja uzņēmums „JIAEC”, sakarā ar ko S.V. pilnvaroja SIA „SL” darbinieku V.S. nokārtot visas ar kravu saistītās formalitātes.

V.S. 2001.gada 13.jūlijā. aizpildot vienoto administratīvo dokumentu, minētās preces – 2100kg safrola eļļas deklarēšanai muitas procedūrai IM – 4 (izlaišana brīvam apgrozījumam), pēc S.V. norādījumiem ierakstīja precī zem nosaukuma – „ēteriskā eļļa – pārējie”, kā rezultātā precei – safrola eļļai tika piešķirts nepareizs Latvijas kombinētās nomenklatūras kods 330190300, lai gan bija jāpiešķir Latvijas kombinētās nomenklatūras kods 293294000, līdz ar to S.V. darbību rezultātā muitas deklarācijā tika sniegtas nepatiesas ziņas par precī. Ar nepareizo kodu pēc muitas formalitāšu noformēšanas SIA „LEF” 2100kg safrola eļļas kravai (10 mucas ar safrola koncentrāciju eļļā 90,6%) tika atļauts iebraukt Latvijas Republikas muitas teritorijā, tādējādi S.V. nelikumīgi Latvijas Republikas teritorijā ieveda 2100kg safrola eļļas, kuras muitas vērtība ir Ls 55,66 par kg, kopējā summā Ls 116 886, kas sastāda lielus apmērus.

Otrkārt, saskaņā ar mutiski noslēgto vienošanos starp S.V. un uzņēmumu „VH”, kas atrodas Igaunijas Republikā, Tallinā, Tehnikas ielā, 2001.gada 26.jūlijā S.V., izmantojot SIA „VB” pakalpojumus, kas atrodas Rīgā, Dzērbenes ielā, pilnvaroja to veikt muitas formalitāšu nokārtošanu, tādējādi pārvietojot 2100kg safrola eļļas pāri Latvijas Republikas robežai uz Igaunijas Republiku. Tas ir, S.V. norīkoja sievas brālēnu Z.Ā. atrast firmu, kuras vārdā pārsūtīt uzņēmumam „VH” 2100kg safrola eļļas, pirms tam mainot eļļas nosaukumu no „safrola eļļa” uz „transmisijas eļļa”. Darbojoties S.V. uzdevumā un pēc viņa norīkojumiem, Z.Ā. vienojās ar paziņu V.G. par viņa firmas SIA „VB”, kas atrodas Rīgā, Dzērbenes ielā, vārda izmantošanu eļļas pārsūtīšanai uz Tallinu Igaunijā, un muitas formalitāšu nokārtošanai nodeva V.G. S.V. iepriekš izlabotos pavaddokumentus, kur safrola eļļa ir nosaukta par transmisijas eļļu. Pēc šiem S.V. norādījumiem SIA „VB” direktora V.G. pilnvarotās SIA „SB” pārstāve, pildot vienoto

administratīvo dokumentu minētās preces – 2100kg safrola eļļas deklarāciju EK – 1, ierakstīja precī zem nosaukuma „pārējās smēreļļas un pārējās eļļas”, kā rezultātā precei – safrola eļļai tika piešķirts nepareizs Latvijas kombinētās nomenklatūras kods 27100097, lai gan bija jāpiešķir Latvijas kombinētās nomenklatūras kods 293294000, līdz ar to S.V. darbību rezultātā muitas deklarācijā tika sniegtas nepatiesas ziņas par precī. Ar nepareizo kodu pēc muitas formalitāšu noformēšanas 2100kg safrola eļļas kravai tika atļauts izbraukt no Latvijas Republikas uz Igaunijas Republiku, tādejādi S.V. nelikumīgi no Latvijas Republikas teritorijas izveda 2100kg safrola eļļas, kuras muitas vērtība ir Ls 55,66 par kg, kopējā summa Ls 116 886, kas sastāda lielus apmērus.⁴⁹

2.3. Krimināllikuma 190.panta nošķiršana no Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.^{12.} panta

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa⁵⁰ (turpmāk Latvijas APK) 201.^{12.} pantā paredzēts, ka par muišošanai pakļauto preču vai citu vērtību ievēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešanu no tās, apejot muitas kontroli vai noslēpjot šīs preces vai citas vērtības no šādas kontroles, vai nedeklarējot, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā (kontrabanda),- uzliek naudas sodu fiziskajām personām no piecdesmit līdz piecsimts latiem, bet juridiskajām personām- no piecsimts līdz piectūkstoš latiem, konfiscējot šīs preces vai citas vērtības un to pārvietošanai (pārvadāšanai) izmantoto transportlīdzekli vai bez konfiskācijas.

Savukārt Krimināllikuma 190.pants nosaka, ka par muišošanai pakļauto preču vai citu vērtību ievēšanu Latvijas Republikas muitas teritorijā vai izvešanu no tās, apejot muitas kontroli vai noslēpjot tās no šādas kontroles, vai nedeklarējot, vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā (kontrabanda), ja ar to radīts būtisks kaitējums,- soda ar brīvības atņemšanu uz laiku līdz vienam gadam vai ar īslaicīgu brīvības atņemšanu, vai ar piespiedu darbu, vai ar naudas sodu, konfiscējot mantu vai bez mantas konfiskācijas.

KL 190.panta pirmā daļa no Latvijas APK 201.^{12.} panta atšķiras ar kaitējuma pakāpi un paredzēto sodu. Pats par sevi saprotams, ka KL pantā sankcijas būs daudz bargākas nekā LAPK

⁴⁹ Rīgas apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.aprīļa lēmums lietā Nr. KA-04-503-04/29, krimināllietas Nr. 1840000702.

⁵⁰ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=89648> Pēdējo reizi aplūkots 08.12.2013.

pantā. Atšķirība ir arī tajā, ka krimināllikums sodu paredz tikai fiziskajām personām, savukārt administratīvais kodekss pieļauj soda piemērošanu arī juridiskajām personām. Lai par noziedzīgo nodarījumu iestātos kriminālatbildība, ar kontrabandu ir jārada būtisks kaitējums, bet ja šāda veida kaitējums nav noticis, tad par kontrabandas pārkāpumiem piemēro Latvijas APK paredzētās sankcijas.

No iepriekš izdarītā būtiskā kaitējuma iztīrījuma, kas tika veikts pie noziedzīga nozieguma objektīvās puses raksturojuma, var secināt, ka par kontrabandu, ja tās kopējā muitas vērtība, ņemot vērā faktu, ka patlaban minimālā mēnešalga ir 200Ls, ir Ls 1000, tad noziedzīgais nodarījums tiek sodīts pēc Krimināllikuma 190.panta sankcijām. Šajā gadījumā iestājas arī apstākļi, kas pieprasa, lai bez konkrētās naudas summas tiktu apdraudētas citas ar likumu aizsargātās intereses- kontrabandas gadījumā tās ir tautsaimniecības intereses muitas darbības sfērā, ar likumu aizsargātās valsts intereses, kā arī muitas politikas īstenošanas intereses. Bet gadījumā, kad kontrabandas kopējā muitas vērtība ir mazāka par Ls 1000, par noziedzīgo nodarījumu tiek piemērots administratīvais sods.

Kamēr 2012.gada 13.decembrī netika veiktas izmaiņas Krimināllikumā, kas stājās spēkā 2013.gada 1.aprīlī, KL 190.panta pirmajā daļā bija noteikts sods par kontrabandas atkārtotību gada laikā, respektīvi, ja persona pārveda pār muitas robežu kontrabandas preces atkārtoti gada laikā, tā automātiski tika sodīta pēc Krimināllikuma, neskatoties uz to, ka kontrabandas muitas vērtība bija zem Ls 1000. Tagad, kad ir stājušies spēkā jaunie Krimināllikuma grozījumi, kontrabandas noziedzīgajiem nodarījumiem, kuri nerada būtisku kaitējumu, nav izdarīti personu grupā pēc iepriekšējas vienošanās vai arī kontrabandu nav izdarījusi organizēta grupa vai tā nav izdarīta lielā apmērā, piemēro administratīvo sodu, kurš maksimāli paredz sodu vien Ls 500 apmērā.

Kā piemēru šim gadījumam var aplūkot Ludzas rajona tiesas 2012.gada 15.novembra spriedumu, kurš apelācijas kārtībā 2013.gada 10.aprīlī tika pārsūdzēts Rēzeknē, Latgales apgabaltiesā.

J.O. izdarīja muižošanai pakļauto preču ieviešanu Latvijas Republikas muitas teritorijā, noslēpjot tās no muitas kontroles un tās nedeklarējot (kontrabandu), atkārtoti gada laikā, proti,

J.O., būdama 2011.gada 20.jūnijā saukta pie administratīvās atbildības pēc Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹² panta par muižošanai pakļauto preču ieviešanu Latvijas Republikas muitas teritorijā un sodīta ar naudas sodu Ls 500 apmērā, 2011.gada 30.oktobrī atkārtoti gada

laikā izdarīja muižošanai pakļauto preču ievešanu Latvijas Republikas muitas teritorijā pie sekojošiem apstākļiem.

2011.gada 30.oktobrī ap pulksten 04.14 Kārsavas novada Kārsavas muitas kontroles punktā veicot pasažieru vilciena Sanktpēterburga- Rīga pasažieru bagāžas kontroli, vagona Nr.15 vietā Nr.41 sēdošajai pasažierei J.O. tika uzdots jautājums par to, vai pie viņas ir deklarējamā prece. Pēc noraidošas atbildes saņemšanas tika pārbaudītas J.O. ceļa somas un vagona vieta, kur zem matrača atradās J.O. piederošā nedeklarēta prece- Krievijas Federācijā ražotās un ar Krievijas Federācijas akcīzes markām marķētās 1200 gab. cigaretes „More”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 9,90; 8600 gab. cigaretes „Armada”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 70,95; 28000 gab. cigaretes „Bayron”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 231,00; 2280 gab. cigaretes „Winston”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 48,11; 2200 gab. cigaretes „Kiss”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 30,25; 2000 gab. cigaretes „Violet”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 27,50; 2000 gab. cigaretes „Next”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 27,50; 600 gab. cigaretes „Strawberry”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 8,25; 2800 gab. cigaretes „Style Super Slim”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 59,08; 1880 gab. cigaretes „Sweet Dream tropic”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 25,85; 8400 gab. cigaretes „More Blue”, kuru muitas vērtība sastāda Ls 69,30. Tādējādi J.O. nelikumīgi, nenomaksājot muitas administratīvos maksājumus, pārvietoja pāri Latvijas Republikas muitas robežai Krievijas Federācijā ražotas un ar Krievijas Federācijas akcīzes markām marķētas 59960 gab. dažādu marku cigaretes, kuru kopējā muitas vērtība sastāda Ls 607,69.

Izskatot lietu, tiesa nosprieda J.O. atzīt par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, kas paredzēts Krimināllikuma 190.panta pirmajā daļā, un sodīt ar piespiedu darbu uz 120 (simts divdesmit) stundām, bez mantas konfiskācijas.

Apmierināt cietušā Valsts ieņēmuma dienesta kaitējuma kompensācijas pieteikumu un piedzīt no J.O. par labu valstij Ls 4364,57 (četri tūkstoši trīs simti sešdesmit četri lati 57 santīmi).⁵¹

Tā kā apsūdzētā J.O. nebija mierā ar prasību apmierināt Valsts ieņēmumu dienesta kaitējuma kompensāciju Ls 4364,57 apmērā, jo uzskatīja, ka tā ir nesamērīgi liela, viņa iesniedza apelācijas sūdzību Rēzeknē, Latgales apgabaltiesā, kurā lūdz atcelt Ludzas rajona tiesas spriedumu daļā par naudas kompensācijas Ls 4364,57 piedziņu valsts labā. Uzskata, ka tas faktiski ir otrs sods. Minētā naudas summa tiek piedzīta kā iespējamo nodokļu maksājumu- akcīzes, muitas un pievienotās vērtības nodokļu kopsumma, bet šādam pamatojumam viņa

⁵¹ Ludzas rajona tiesas 2012.gada 15.novembra spriedums lietā Nr. K 22 – 0170/12, krimināllietas Nr. 158900024611.

nepiekrīt. Uzskata, ka viņas pienākums būtu maksāt PVN nodokli tikai par pārdotu preci, līdzīgi nodokļu aprēķins notiek akcīzes nodokļu aprēķina gadījumā. Cigaretes tika izņemtas, līdz ar to viņa neguva ienākumus. Prece tika nodota valstij, kuru pārstāv attiecīgas institūcijas un tikai šīm institūcijām ir iespēja izlemt, ko ar iegūto mantu darīt. Viņa piekrīt maksāt muitas nodokli, jo faktiski bija jau šķērsojusi Latvijas valsts robežu. Agrāk viņa nav sodīta, ir bezdarbiece, ģimenes ienākumi ir no mazdārziņa. Viņai ir četri bērni, viens vēl ir skolnieks. Uz Krieviju brauca, lai nopirktu ģimenei nepieciešamo un cigaretes iegādājās tikai tāpēc, ka tās tur bija lētākas un ģimenē viņi pīpē.

Apelācijas instances tiesas sēdē Latgales tiesas apgabala prokuratūras prokurore I.A. neuzturēja apsūdzību šajā procesā, jo 2013.gada 1.aprīlī stājās spēkā grozījumi Krimināllikumā, tajā skaitā, Krimināllikuma 190.panta pirmajā daļā un vairs netiek paredzēta kriminālatbildība par šo noziedzīgo nodarījumu.

Tādējādi apelācijas instances tiesa konstatē, tā kā J.O. tika saukta pie kriminālatbildības saskaņā ar Krimināllikuma 190.panta pirmo daļu par atkārtotu kontrabandu, pret viņu jābeidz kriminālprocess, jo līdz ar grozījumiem no Krimināllikuma 190.panta pirmās daļas tiek izslēgta administratīvā atkārtotība, tās vietā paredzot atbildību par kontrabandu, kuras rezultātā radīts būtisks kaitējums. Vienlaikus, izbeidzot kriminālprocesu, nepieciešamie materiāli ir jānosūta kompetentajai institūcijai - Valsts ieņēmumu dienestam administratīvās atbildības piemērošanai atbilstoši Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 201.¹² pantam „Kontrabanda”.⁵²

Lūk kādā veidā apsūdzētajai izdevās izvairīties no soda Ls 4364,57 apmērā un 120 piespiedu darba stundām. Ņemot vērā Latvijas APK 201.¹² pantā paredzētās sankcijas, apsūdzētajai sliktākajā gadījumā piespriedīs sodu Ls 500 apmērā.

---

⁵² Latgales apgabaltiesas Krimināllietu tiesas kolēģijas 2013.gada 10.aprīļa spriedums lietā Nr. 15890024611

3. KONTRABANDA CITĀS VALSTĪS

Pats par sevi saprotams, ka kontrabandas problēma mūsdienās ir būtiska ne tikai Latvijā. Arī ārvalstīs šis noziedzīgais nodarījums ir gana populārs. Tieši tādēļ darba autore vēlas aplūkot arī kaimiņvalstu pieredzi un normatīvo aktu regulējumus sakarā ar kontrabandu.

Latvijas Krimināllikumā kontrabanda tiek pieskaitīta nodaļā „Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā”. Savukārt Lietuvas Kriminālkodeksā kontrabanda tiek pieskaitīta nodaļā „Noziegumi un kriminālpārkāpumi ekonomikas un privātu uzņēmējdarbības sfērā”, bet Igaunijas sodu kodeksā- „Vainojami nodarījumi ekonomikas sfērā”.

Lai arī kontrabandas objektīvo pusi veidojošo darbību apraksts pilnībā nesakrīt, tomēr jāsecina, ka pēc būtības kontrabandas izpausmes objektīvi neatšķiras, jo likumdevējs bez uzskaitītajām darbībām vienmēr norāda arī uz iespējamiem citiem kontrabandas izpausmes veidiem.

Tā KL 190.pantā kontrabanda definēta kā preču vai citu vērtību pārvietošana pāri Latvijas Republikas muitas robežai, apejot muitas kontroli vai noslēpjot preces vai citas vērtības no šādas kontroles vai izmantojot viltotus muitas vai citus dokumentus, vai citādā nelikumīgā veidā. Lietuvas KK 199.pantā, definējot kontrabandu, likumdevējs runā par muitas kontrolei uzrādāmo priekšmetu pārvietošanu pāri Lietuvas Republikas robežai, neuzrādot tos muitas kontrolei vai citādā veidā noslēpjot tos no muitas kontroles. Vēl sīkāk nekā KL, kontrabandu veidojošas darbības uzskaitītas Igaunijas SK 391.pantā norādot, ka tā ir deklarējamo preču pārvietošana pāri muitas robežai, kas izdarīta, noslēpjot tās no muitas kontroles, nedeklarējot preces vai deklarējot tās ar nepareizu preču pozīciju, norādot deklarācija nepareizas ziņas par deklarantu vai preču saņēmēju, iesniedzot viltotus dokumentus vai ar citādu viltu.

Kontrabanda saskaņā ar Lietuvas KK ir kriminālsodāma, ja pārvietoto preču vērtība pārsniedz 250 iztikas minimumu summu⁵³, saskaņā ar KL- ja kontrabanda izdarījusi būtisku kaitējumu, bet Igaunijas SK 391.pantā ietverta norāde, ka kriminālatbildība par kontrabandu iestājas tad, ja nodarījuma priekšmets ir preces lielā daudzumā, vai ja vainīgajam par tāda paša nodarījuma izdarīšanu jau piemērots sods par pārkāpumu.⁵⁴

Atbildība par kontrabandu KL pastiprināta, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai organizēta grupa, vai ja kontrabanda izdarīta lielā apmērā, bet Igaunijas SK par

---

⁵³ Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004, 163.-164.lpp.

⁵⁴ Turpat, 164.lpp.

kvalificētu atzīta kontrabanda, ko izdarījusi amatpersona, izmantojot savu dienesta stāvokli, vai personu grupu.

Visi trīs krimināllikumi paredz bargāku atbildību par likumā speciāli norādīto priekšmetu un vielu kontrabandu. Lietuvas KK šādu priekšmetu un vielu uzskaitījums dots kā kontrabandas kvalificējoša pazīme, un tas ietver sevī šaujammieročus, munīciju, spridzināmās ietaises, sprāgstvielas, radioaktīvas vielas vai citas stratēģiskas preces, indīgas, stipri iedarbīgas, narkotiskas un psihotropas vielas, kā arī prekursorus. Igaunijas SK atbildība par aizliegtu preču, kā arī tādu vielu un priekšmetu kontrabandu, kuru pārvietošanai pāri robežai nepieciešama atļauja, ietverta atsevišķā normā- 392.pantā, kurā bez jau Lietuvas KK minētajām vielām un priekšmetiem minēti arī bīstamu ķīmisku vielu atkritumi un ārstniecības līdzekļi, kas nav narkotikas, kas faktiski uzskatāms par kontrabandas kvalificēto sastāvu.⁵⁵ Speciāli norādītajiem priekšmetiem un vielām Latvijas KL ir izdalīts atsevišķs pants- 190.¹, kurš paredz kriminālatbildību par narkotisko vai psihotropo vielu, prekursoru kā arī radioaktīvo vai bīstamo vielu, stratēģiskas nozīmes preču vai citu vērtību, sprāgstvielu, ieroču un munīcijas kontrabandu. Arī šajā gadījumā atbildība par kontrabandu tiek pastiprināta gadījumos, ja to izdarījusi personu grupa pēc iepriekšējas vienošanās vai arī organizēta grupa.

Krievijas Federācijas Kriminālkodeksa⁵⁶ pirmsākumos atbildība par kontrabandu tika paredzēta trijos pantos: 200.1- Naudas līdzekļu un (vai) naudas instrumentu kontrabanda; 226.1- Iedarbīgu, indīgu, toksisku, sprāgstošu, radioaktīvu vielu, starojuma avotu, kodolmateriālu, šaujammieroču vai to galveno daļu, sprāgstošu ierīču, munīcijas, masu iznīcināšanas ieroču, to nogādes, citu ieroču, cita militārā aprīkojuma, tāpat arī materiālu un iekārtu, kuras var tikt izmantotas pie masu iznīcināšanas ieroču radīšanas, to nogādes, citu ieroču, cita militārā aprīkojuma, kā arī stratēģiski svarīgu preču un resursu vai kultūras vērtību vai īpaši vērtīgu plēsīgo zvēru un ūdens bioloģisko resursu kontrabanda; 229.1- Narkotisko vielu, psihotropo vielu, to prekursoru vai analogu, augu, kuri satur narkotiskās vielas, psihotropās vielas vai to prekursorus, vai to daļas, kuras satur narkotiskās vielas, psihotropās vielas vai to prekursorus, instrumentu un iekārtu, atrodošos zem speciālas kontroles, kuras izmantojamas narkotisko vai psihotropo vielu izgatavošanai, kontrabanda.

Šobrīd, kad arī Krievijas Kriminālkodeksu ir skārušas izmaiņas, iepriekš minētie trīs panti, kuri tika attiecināti uz kontrabandu, ir apkopotī vienā, 188.pantā, kurš tiek pieskaitīts nodaļā

---

⁵⁵Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004, 164.lpp.

⁵⁶ Уголовный кодекс Российской Федерации. Pieejams: <http://www.ug-kodeks.ru/> [aplūkots 15.12.2013.]

„Noziegumi ekonomiskās darbības sfērā”. Šī panta pirmajā daļā teikts, ka kontrabanda, tas ir preču vai citu priekšmetu pārvietošana lielos apmēros pāri Krievijas Federācijas muitas robežai, izņemot šī panta otrajā daļā norādītos gadījumus, kas paveikta tīšām, vai slēpjot no muitas kontroles izmantojot viltotus dokumentus vai muitas identifikācijas līdzekļus, vai nedeklarējot vai uzrādot viltotu deklarāciju- sodāms ar naudas sodu no 100 000 līdz 300 000 rubļiem (Ls 1570 līdz Ls 4710 – aprēķināts pēc šī brīža kursa Ls 0,0157 par rubli) vai gūtās peļņas apmērā, vai citu notiesāto ienākumu apmērā periodā no viena līdz diviem gadiem vai brīvības atņemšanu līdz pieciem gadiem.

Kriminālkodeksa 188.panta otrajā daļā ir noteikts sods par kaitīgo vielu un to izgatavošanai paredzēto prekursoru vai ierīču kontrabandu. Pārvietojot pāri Krievijas Federācijas muitas robežai narkotiskās vielas, psihotropās vielas, to analogus, instrumentus un iekārtas, kuras atrodas zem speciālas kontroles un ir izmantojamas priekš narkotisko vielu un psihotropo vielu, iedarbīgu, indīgu, toksisku, sprāgstozu, radioaktīvu vielu, starojuma avotu, kodolmateriālu, šaujāmieroču, spridzekļu, munīcijas, masu iznīcināšanas ieroču ražošanas un izgatavošanas, to piegādes līdzekļus, citus ieročus, citu militāro aprīkojumu, kā arī materiālus un iekārtas, kuri var tikt izmantoti pie masu iznīcināšanas ieroča izveides, to piegādes līdzekļus, citus ieročus, citu militāro aprīkojumu, attiecībā pret kuriem uzstādīti īpaši noteikumi pārvietošanai pāri Krievijas Federācijas muitas robežai, stratēģiski svarīgas neapstrādātas preces vai kultūras vērtības, attiecībā pret kurām uzstādīti īpaši noteikumi pārvietošanai pāri Krievijas Federācijas muitas robežai, ja šīs darbības paveiktas tīšām vai slēpjot no muitas kontroles izmantojot viltotus dokumentus vai muitas identifikācijas līdzekļus, vai nedeklarējot vai uzrādot viltotu deklarāciju- sodāms ar brīvības atņemšanu uz termiņu no trim līdz septiņiem gadiem ar naudas sodu apmērā līdz vienam miljonam rubļu (Ls 15 700) vai gūtās peļņas apmērā, vai citu notiesāto ienākumu apmērā periodā līdz pieciem gadiem, vai bez tā;

Darbības, aplūkotas šā panta pirmajā vai otrajā daļā, kuras izdarītas: a) atcelts; b) izmantojot vardarbību pret personu, īstenojot muitas kontroli- sodāmas ar brīvības atņemšanu uz termiņu no pieciem līdz desmit gadiem ar naudas sodu apmērā līdz vienam miljonam rubļu (Ls 15 700) vai gūtās peļņas apmērā, vai citu notiesāto ienākumu apmērā periodā līdz pieciem gadiem vai bez tā; Darbības, aplūkotas šā panta pirmajā, otrajā vai trešajā daļā, kuras izdarījusi organizēta grupa - sodāmas ar brīvības atņemšanu uz termiņu no septiņiem līdz divpadsmit gadiem ar naudas sodu apmērā līdz vienam miljonam rubļu (Ls 15 700) vai gūtās peļņas apmērā, vai citu notiesāto ienākumu apmērā periodā līdz pieciem gadiem vai bez tā.

2001.gada Krievijas Kriminālkodeksa komentāros profesors Alfrēds Ernestovičs Žalinskis ir komentējis šo noziedzīgo nodarījumu un devis sīkāku skaidrojumu 188.pantam.

Dotā nozieguma priekšmeti ir jebkuras preces, tas ir, lietas un vērtības, kas atbilst likumīgam preces jēdzienam, tāpat arī jebkuri objekti, kuri pēc likuma atrodas zem muitas kontroles, muitas identifikācijas vai deklarācijas. Nepieciešamība deklarēt pārvietošanai caur muitas robežu rokrakstus, grāmatas, video un audio kasetes vai citus informācijas nesējus atbilstoši normatīvajiem aktiem pārvērš tos par kontrabandas priekšmetiem.

Nepatiesu dokumentu izmantošana – tā ir viltotu dokumentu iesniegšana muitas kontrolei, ar apzināti sagrozītiem datiem, tāpat arī dokumentu, kuri saņemti, apkopoti vai apstiprināti bez likumīga pamata ar mērķi maldināt muitas iestādes, lai tie pieņemtu nepatiesus lēmumus, kuri saistīti ar muitas kontroles objektu pārvietošanu caur Krievijas Federācijas muitas robežu. Nepatiesa muitas identifikācijas līdzekļu izmantošana nozīmē līdzīgu apzīmējumu, zīmogu, burtu vai citu marķējumu piemērošanu, uzdodot tos par likumīgiem izmantojot tiem pašiem mērķiem.

Preču (vai citu priekšmetu) pārvietošana apejot muitas kontroli ir tādā gadījumā, ja tā notiek ārpus Krievijas Federācijas muitas iestāžu noteiktām vietām vai ārpus noteiktā muitas apskates laika.

Slēpšana no muitas kontroles ir slēptuvju izmantošana, lai pārvietotu muitas kontroles objektus slēptuvēs, kas apgrūtina priekšmetu atklāšanu, vai arī kāda priekšmeta uzdošana par citu priekšmetu.

Pārvietojamo preču vai citu muitas kontroles objektu, kuri ir doti šajā pantā, apmērs tiek atzīts par lielu, ja tā vērtība pārsniedz 500 minimālo algu apmēru. Šī vērtība tiek noteikta uz muitas preču pamat cenām, pamatojoties uz Krievijas Federācijas likumu „Par muitas tarifiem”.

Nozieguma subjekts- persona, kas sasniegusi 16 gadus.

Noziegums notiek ar tiešu nodomu: persona apzinās savas darbības prettiesiskumu (tajā skaitā pārvietojamo vērtību lielo apmēru) un vēlas to izdarīt.

Šī panta otrā daļa nosaka paaugstinātu atbildību par kontrabandas priekšmetu pārvietošanas izsmeļošu uzskaitījumu, kas izņemti no brīvā apgrozījuma vai noteikts speciāls to režīms.

Pārvietojamie priekšmeti tiek atzīti par tādiem pēc dotā panta uz likumīgiem aktiem, kas nosaka speciālus noteikumus to pārvietošanai.⁵⁷

---

⁵⁷ Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации с постатейными материалами и судебной практикой. Под общ. ред. С.И. Никулина. Москва: Издательство „Менеджер” совместно с издательством „Юрайт”, 2001, с 560.

Savukārt 2004.gada Krievijas Kriminālkodeksa komentāros savu viedokli par 188.pantu ir paudis krievu jurists Valērijs Petrovičs Verins.

Viņš uzskata, ka kontrabanda iejaucas valsts iekšējās tirdzniecības monopolā ar visām no tās izrietošajām negatīvajām sekām priekš Krievijas Federācijas ekonomikas.

Krievijas Federācijas muitas robeža atbilstoši Muitas kodeksa otrajam pantam nosaka muitas teritorijas norobežojumus, pēc kuriem Krievijas Federācijai ir noteikta jurisdikcija pēc Krievijas Federācijas likumdošanas. Un tāpat arī teritorija ekskluzīvi ekonomiskajā zonā.

Krievijas Federācijas muitas teritoriju veido sauszemes teritorija, teritoriālie un iekšzemes ūdeņi, un gaisa telpa virs tiem.

Nozieguma objektīvā puse izpaužas kā preču vai citu priekšmetu pārvietošana caur Krievijas Federācijas muitas robežu.

Ar pārvietošanu caur muitas robežu saprotam preču vai citu priekšmetu ieviešanu Krievijas Federācijas muitas teritorijā vai izvešanu no tās jebkādā veidā.

Pārvietošana notiek: apejot vai slēpjot no muitas kontroles vai izmantojot viltotus dokumentus vai muitas identifikācijas līdzekļus; varētu būt pilnīgi nedeklarēts vai nepatiesi deklarēts.

Kriminālnozieguma iestāšanās obligāts nosacījums ir preču vai citu priekšmetu pārvietošana lielos apmēros, izņemot preces un priekšmetus, kas uzskaitīti šī panta otrajā daļā. Lai iestātos kriminālatbildība pēdējā gadījumā, nav nozīmes kādā apmēros tiek pārvietotas preces vai citi priekšmeti.

Ar pārvietošanu preču vai citu priekšmetu slēpšanu no muitas kontroles saprotam to slēpšanu slēptuvēs.

Viltotu dokumentu vai muitas identifikācijas izmantošana izpaužas iesniedzot muitas iestādēm falsificētas plombas, zīmogus, marķējumus, nederīgus dokumentus, kas satur nepatiesu informāciju, utt.

Nedeklarēšana vai nepatiesa deklarēšana nozīmē, ja muitas noformēšanā netiek ziņoti nepieciešamie dati vai tiek ziņoti aplami dati par preču vai citu priekšmetu pārvietošanu.⁵⁸

Abu autoru viedoklis ir diezgan līdzīgs un informācija dažviet pat dublējas, tomēr, pēc darba autores domām, pilnīgāku iztīrījumu par kontrabandas noziedzīgo nodarījumu sniedz V.P. Verins.

---

⁵⁸ Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Отв. ред. В.М. Лебедев. 3-е изд., доп. и испр. Москва: Издательство „Юрайт”, 2004, с 478.-479.

KOPSAVILKUMS

Rakstot darbu par kontrabandas krimināltiesiskajiem aspektiem, autore ir izpētījusi kontrabandas vēsturisko attīstību Latvijas teritorijā kopš 1903.gada, kontrabandas sastāvu, kā kontrabanda izpaužas citās valstīs, kā arī apdomājusi dažādus priekšlikumus kontrabandas noziedzības līmeņa mazināšanai.

Pētījuma rezultātā autore izvirza aizstāvēšanai šādas tēzes:

1. Ņemot vērā to, ka tomēr liela kontrabandas daļa tiek ievesta valsts muitas teritorijā un realizēta, autore iesaka izstrādāt bargākas sankcijas Krimināllikuma 221.pantam, kurš paredz sodu par alkoholisko dzērienu un tabakas izstrādājumu nelikumīgu uzglabāšanu, pārvietošanu (pārvadāšanu) un realizāciju.

2. Balstoties uz aptaujas pētījumiem un respondentu ierosinājumiem, jāsamazina akcīzes nodoklis, lai cenas legālajām precēm būtu samērīgākas, vai arī legālo preču cenām jābūt vienādām ar kontrabandas preču cenām.⁵⁹

3. Kā liecina aptaujas pētījumi – tikai 28%⁶⁰ respondentu ir zinoši par soda mēriem, kas tiek piemēroti personām, kuras pārved pār robežu, pārvadā Latvijas teritorijā, tirgo vai iegādājas kontrabandu. Ja cilvēkiem, kuri ikdienā nesaskaras ar krimināllikumu un nav informēti par šīm sankcijām, šo informāciju sniegtu dažādi izdales bukleti vai reklāmu plakāti pilsētu ielās, iespējams, viņi nākošreiz pērkot kontrabandas preces aizdomātos vai tas ir šo soda sankciju vērts.

4. Pastiprināti kontrolēt uz valsts robežas ar rentgena palīdzību ne tikai smagās mašīnas, bet arī vieglās automašīnas, kuras šķērso muitas kontroli.

5. Motivēt robežsargus ar lielāku atalgojumu un sociālajām garantijām, lai tiem nebūtu vēlme pieņemt „kukuli” no kontrabandas pārvadātājiem un pievērt acis uz noziedzīgo nodarījumu. Tomēr tajā pašā laikā noteikt arī apstākli, ka, ja robežsargu pieķer kukuļņemšanā, to uzreiz bez brīdinājuma atstādina no amata.

---

⁵⁹ Pielikums Nr.1

⁶⁰ Turpat.

IZMANTOTĀS LITERATŪRAS UN AVOTU SARAKSTS

Literatūra:

1. Ehlerss H., Jakobi P., Lauva J., Mincs P. 1933.gada 24.aprīļa Sodū likums ar likumdošanas motīviem un sīkiem komentāriem, kā arī alfabētisko un citiem rādītājiem, Rīga: Valsts tipogrāfija, 1934.
2. Judins A. Krimināltiesību terminu skaidrojošā vārdnīca, Rīga: Raka, 1999.
3. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināllikuma zinātniski praktiskais komentārs 3. Sevišķā daļa. Zinātniskais redaktors prof. U. Krastiņš. Rīga: AFS, 2007.
4. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. Trešais papildinātais izdevums, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009.
5. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā daļa. Trešais papildinātais izdevums, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2008.
6. Krastiņš U., Liholaja V., Niedre A. Krimināltiesības. Vispārīgā un sevišķā daļa. Papildinātais izdevums, Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001.
7. Krastiņš U. Krimināllikumam 10 gadi: tapšana, attīstība un perspektīva. Latvijas Universitātes žurnāls Nr.1. Juridiskā zinātne. Latvijas Universitāte, 2010.
8. Krastiņš U. Krimināltiesību torija un prakse: Viedokļi, problēmas un risinājumi 1998. – 2008. Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2009.
9. Krastiņš U., Liholaja V. Salīdzināmās krimināltiesības. Igaunija, Latvija, Lietuva. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2004.
10. Krastiņš U. Noziedzīgi nodarījumi ekonomikā II. Noziedzīgi nodarījumi tautsaimniecībā. Rīga: Latvijas policijas akadēmija, 1999.
11. Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2000.
12. Krimināltiesības. Sevišķā daļa. I.T. Goļakova vispārīgā redakcijā. Rīga: Latvijas valsts izdevniecība, 1947.
13. Latvijas PSR kriminālkodeksa komentāri. A.Niedres, J.Dzenīša Redakcijā. Rīga: Avots, 1982.
14. Liholaja V. Noziedzīgu nodarījumu kvalifikācija: Likums. Teorija. Prakse. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2003.
15. Meņšagins V., Višinska Z. Padomju krimināltiesības. Rīga: Latvijas valsts izdevniecība, 1952.

16. 1903.gada 22.marta Sodū likumi. Tulkojums ar paskaidrojumiem un ar motīviem par Latvijas valdības laikā izdotiem grozījumiem. Trešais izdevums. Rīga: Valsts tipogrāfija, 1930.
17. Вышинская З., Меньшагин В., Трайнин А. Уголовный кодекс РСФСР. Комментарий. Под редакцией и с предисловием председателя Верховного суда СССР Голякова И.Т. Москва: Юридическое издательство НКЮ СССР, 1946.
18. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации. Отв. ред. В.М. Лебедев. 3-е изд., доп. и испр. Москва: Издательство „Юрайт”, 2004.
19. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации с постановочными материалами и судебной практикой. Под общ. ред. С.И. Никулина. Москва: Издательство „Менеджер” совместно с издательством „Юрайт”, 2001.

Normatīvie akti:

1. Krimināllikums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=88966> [aplūkots 15.12.2013.]
2. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=89648> [aplūkots 15.12.2013.]
3. Latvijas Republikas valsts robežas likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=201364> [aplūkots 15.12.2013.]
4. Muitas likums: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=86611> [aplūkots 15.12.2013.]
5. Muitas Likums, pieņemts 1997.gada 11.jūnijā. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=51977> [aplūkots 14.11.2013.]
6. Par Krimināllikuma spēkā stāšanās un piemērošanas kārtību: LR likums. Pieejams: <http://likumi.lv/doc.php?id=50539> [aplūkots 15.12.2013.]
7. Уголовный кодекс Российской Федерации. Pieejams: <http://www.ug-kodeks.ru/> [aplūkots 15.12.2013.]

Tiesu prakse:

1. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2005.gada 5.aprīļa lieta SKK 01-187/05, Nr. 81505097.
2. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Krimināllietu departamenta 2012.gada 4.jūnija lieta SKK 8/2012. Nr. 15890002505

3. Latgales apgabaltiesas Kriminālietu tiesas 2013.gada 10.aprīļa lieta Nr. 15890024611.
4. Rīgas apgabaltiesas Kriminālietu tiesas kolēģijas 2004.gada 6.aprīļa lēmums lietā Nr. KA-04-503-04/29, krimināllietas Nr. 1840000702.
5. Ludzas rajona tiesas 2012.gada 28.septembra lieta Nr. 15890002407.
6. Rīgas pilsētas Latgales priekšpilsētas tiesas 2010.gada 11.janvāra lēmums lietā Nr. 11990001004/K29-0031/10

Aptaujas

Aptauja Nr.1. Jautājumi tiem, kas ir iegādājušies kontrabandas preces:

1. Kādas kontrabandas preces Jūs iegādājaties?

- 1) Tabakas izstrādājumus (35%)
- 2) Alkoholu (7,5%)
- 3) Degvielu (40%)
- 4) Pārtikas preces (2,5%)
- 5) Cits: visas iepriekš minētās preces (15%)

2.Kas Jūs pamudina iegādāties šīs kontrabandas preces?

1) Cenas; 2) Pārlietu lielās cenas mūsu valsts veikalos.; 3) Cena; 4) Lētāk; 5) Tas ka cigaretes ir lētākas un savādākas.; 6) Tādēļ ka Latvijā ir ārpazīgas cenas; 7) Cenas.; 8) lētāk...; 9) Cenu atšķirība.; 10) Lēti, jo vajadzēja bērēm lielā daudzumā !!!; 11) Jo pēc 22.00 Latvijā alkoholu iegādāties vairs nevar, kā arī cena bija labāka nekā veikalā!; 12) Vēlme iegādāties preces lētāk nekā veikalos!; 13) Cena; 14) lētāk, nekā uzpildes stacijas; 15) cena; 16) cena; 17) Lētāk; 18) Izdevīgākas cenas nekā DUS.; 19) lētākas cenas, tas, ka Latvijas produkcija ir apturēta; 20) Tās ir lētākas nekā veikalos.; 21) Lētāka cena.; 22) Zemāka cena.; 23) Pamatkapitāla trūkums; 24) daudz lētāka prece nekā veikalā, būtu veikalā tāda cena kā kontrabandas precēm, tad droši vien visi pirktos veikalos, ne saucamajās „točkās”.; 25) Cena; 26) cenas; 27) Cena; 28) Degvielu, kura vesta no Krievijas -to varu nopirkt par zemāku cenu; 29) lētāk.; 30) Lētāk! 31) Lētākas cenas, citādāks sortiments.; 32) Preču cenu atšķirība.; 33) Cena un kvalitāte.; 34) Cigaretes ir uz pusi lētākas, bet kvalitātes ziņā neatšķiras; 35) Lētākas cenas nekā uzpildoties DUS. 36) cena. 37) tikai cenas dēļ.

3. Vai Jūs uzticaties kontrabandas preču kvalitātei?

- 1) Jā (67,5%)
- 2) Nē (20%)
- 3) Man vienalga (12,5%)

4. Kādiem faktoriem jāmainās, lai Jūs kontrabandas preču vietā iegādātos legālās preces?

1) Legālajām jāmaksā tik pat cik kontrabandas precēm; 2) Manai algai vai preces cenai.; 3) Cenai; 4) Cena; 5) Vajadzētu pārdot šādas markas cigaretes veikalā.; 6) Tā, ka valstij jāpalielina ienākumi iedzīvotājiem, lai izlīdzinātos ar cenām veikalos, tad arī iegādāšos legālās preces; 7) Noteikti cenai.; 8) lētākas legālā prece; 9) Jāsamazina to cenas veikalos.; 10) Cenai; 11) Ja cenas kritīsies legālajām precēm un būs vismaz līdzīgas ar kontrabandas, tad noteikti iegādāšos veikalā. 12) Vai nu kontrabandas preču cenām jāpieaug līdz legālo preču cenām, vai arī legālajām precēm jāsamazina cena!; 13) Cenai; 14) samazināta cena; 15) cenām jābūt augstākām nekā ir legālās; 16) lētāka degviela valstī; 17) Jāmaina cenas; 18) Cenai.; 19) Jābūt Latvijas ražojumam, Latvijas ražotājam, nevis kāds ārzemnieks nopircis Latvijas uzņēmumu.; 20) Jāsamazina akcīzes nodoklis. 21) Jāsamazinās nodokļiem, kas attiecas uz legālajām precēm.; 22) Legālām precēm jābūt lētākām.; 23) Jāatvieglo nodokļu likmes, jāatvieglo mazo uzņēmumu reģistrācija un konkurētspēja.; 24) cenām zemākām!!!; 25) cenai; 26) cenai; 27) Jāsamazinās cenai; 28) samazinātos cenas. nebūtu tik liela atšķirība cenā.; 29) valstij jāsamazina akcīzes nodoklis, jānodrošina labi apmaksāts darbs visiem valsts iedzīvotājiem.; 30) Legālajām jāklūst lētākām un otrs-alkoholu varētu kā Polijā-tirgot 24/7. 31) Jāklūst mūsu precei lētākai; 32) Noteikti cenai; 33) Jāizlīdzina kontrabandas cenas ar legālo preču cenām; 34) Preces cenas būtu vienādas; 35) samazināt nodokli degvielai; 36) Legālajām precēm jāsamazina cenas; 37) Finansiālajiem faktoriem.

Aptauja Nr.2 priekš jebkuras personas.

1. Vai Jūs zināt kur var iegādāties kontrabandas preces?

- a) Jā (62%)
- b) Nē (6%)
- c) Neesmu interesējies (32%)

2. Vai esat kādreiz iegādājies kontrabandas preces?

- a) Jā (74%)
- b) Nē (26%)

3. Vai Jūs zināt kādi soda mēri tiek piemēroti personām, kuras pārved pār robežu, pārvadā Latvijas teritorijā, tirgo vai iegādājas kontrabandas preces?

- a) Jā (28%)
- b) Nē (48%)
- c) Man vienalga (24%)

4. Vai, pēc Jūsu domām, Latvijas likumos paredzētie soda mēri par kontrabandas pārkāpumiem ir pietiekoši stingri?

- a) Jā (18%)
  - b) Nē, tie ir pārāk stingri (6%)
  - c) Nē, tie varēja būt bargāki (28%)
  - d) Man vienalga (10%)
  - e) Nezinu (38%)
5. Vai Jūs atbalstāt kontrabandas preču tirdzniecību?
- a) Jā (50%)
  - b) Nē (38%)
  - c) Man vienalga (12%)
6. Kā, pēc Jūsu domām, mainīsies pieprasījums kontrabandas precēm pēc eiro ieviešanas?
- a) Pieaugs (64%)
  - b) Samazināsies (2 %)
  - c) Nezinu (34%)